Gravlund – Kongesagn

KONGESAGN

GENFORTALT EFTER SAKSE

AF

THORKILD GRAVLUND

KØBENHAVN · MCMXXVI · FLENSBORG

SLESVIGSK FORLAG

GRÆNSEFORLAGET

KONGESAGN

(AF DANSKENS HISTORIE)

KONGESAGN

GENFORTALT EFTER SAKSE

AF

THORKILD GRAVLUND

KØBENHAVN · MCMXXVI · FLENSBORG

SLESVIGSK FORLAG

GRÆNSEFORLAGET

Thorkild Gravlund:

Øen. 1903.
I gamle Essinge By. Sjællandske Skildringer. 1905.
Vejrbilleder. 1908.
Dansk Folkekarakter.
Sjællændere og Jyder. 1911.
Fynboer. 1914.
Sognet. En Fortælling om Jyder og Sjællændere. 1915.
Landsmands Lov. Folkelige Iagttagelser. 1916.
Vejrgabet. (Sognet: anden Bog.) 1917.
Dansk Bygd. I. 1917.
Nilavs. (Sognet: tredje Bog.) 1918.
Herredet. (1919.) 2. Oplag 1923.
Jættebroen. Stranden rundt. I. 1919.
Dansk Folkekarakter: Sjællændere og Jyder — Fynboer — Lollændere og Falstringer. Med Billeder. 1920.
Ellefolket. Stranden rundt. II. 3. Oplag 1920.
Bagstrævernes Bog. Stranden rundt. III. 2. Oplag 1921.
Kong Tjod. Stranden rundt. IV. 2. Oplag 1921.
Sognet. (Sognet — Vejrgabet — Nilavs.) 1. samlede Udgave. 1921.
Dansk Bygd. II. 1922.
Alfarveje og Bedesteder. 2. Oplag 1922.
Skelstene. Et Rids af Danskens Historie. 1923.
Voksebro. 1923.
Øsagnet. Af Danskens Historie. II. 1923.
Kongerejsen. Af Danskens Historie. III. 1924.
Flintenstens Ole. 1924.
Troldkedlen. 1924.
Helligdommen. 1925.
Nytaar. 1925.
Danerloven. Af Danskens Historie. 1925.

AARHUS STIFTSBOGTRYKKERI

SKJOLDUNGERNE

I.

Den største danske Historieskriver Sakse skrev henved Aar 1200 sin mærkelige Historiebog, vor bedste, om Danernes Id fra de ældste Tider til hans egen. Han optegnede gamle Sagn og Kvad, han mældte trofast alt, hvad der kunde spørges om de farne Tider i Riget.

Spørges der nu: Er disse Kongesagn fra Oldtiden Digtninge, Gudemyter eller Kendsgærninger, kan Sakses eget Værk give fuldgyldigt Svar: Jeg skrev ene og alene for at hævde Danmarks Rige og Folk ved at mælde ærlig om al Fædres Id i Daad og Digt.

Fædres Id er dansk Nationalitet, Fædrelandshu.

Der er ikke blot dette at elske sit Hjem og sit Land og at ville give sit Liv for det. Livet kan gives uden Fædrelandshu: En dansk kunde elske Frankrig og kunde gaa i Døden for Frankrigs Sag og var ikke derfor Fransk. Eller en Dansk kan føle varmt for et samlet Norden, men bliver ikke deraf mere end dansk, hverken norsk eller svensk eller blandet dansknorsksvensk. Derimod kan han aldrig som tilhørende en af vore danske Landsdele blive andet end dansk. Han vil aldrig blot kunne være Jyde, Slesviger, Sjællænder eller fra en anden af vore Landsdele uden at være dansk, fordi disse Landsdele er arveligt samhørende i en historisk given Folkeæt.

Om denne olddanske Folkeæt skrev Sakse, hverken om Digt eller Myter eller om Aarstal, som han aldrig nævner i sit Værk.

Han skrev kun om Fædres Id, Nationaliteten, den vi nu kalder Folkekarakteren, og søgte altid det sande og rette, thi det vejer tungest til Fædrenes Ry.

Hans Maal var i Skrift at hævde Danmark overfor Alverdens Kæmperiger og overfor den mægtige Pavekirke, som han selv stod under uden at staa nær i Aand. Da maatte han skrive paa Latin.

Hans Maal var større end at give æstetisk Nyden, han regner sig selv for ringe og sit Rige stort. I Kampen for dette er Bogen skrevet paa Verdenssproget, og den handler mest om det som de fremmede bør vide.

Sakse mælder om et samlet Rige i Kamp udadtil, men Rigssamlingen som foregik indad og Landsdelsbrydningerne, der var stride og stærke, nævner han kun, hvor det er nødvendigt, og hvad mere vi vil vide derom maa vi søge bagved Værket, hvor

Folkemindet dølger sig, og hvor den sjællandske Krigersøn, Absalons Skriver, Sakse, viser sit Almueaasyn under Romerkirkens internationale Maske. Her ved han mere at sige end han fortæller enhver.

— Andre og mindre Historieskrivere fra Sakses Tid mælder om den første Kong Dan der fra Sjælland iler Jyderne til Hjælp og slaar Kejseren ved Ejderen, hvorefter Dan kaares til Konge og giver Riget Navn. Men Sakse gaar helt tilbage til den Folkebrydning der grundlægger Rigseningen. Hans første Ord er det, at Dan og Angel var Brødre, Sønner af Kong Humle, og at Angel gav Navn til det sydslesvigske Land, Angel. Herfra og til Sjælland, Dans Land, gaar den tidligste Rigsvej, tyder Sakse. Men siden drog Angels Folk ud og tog Land i England og gav ogsaa dette Anglernavnet.

Den mærkelige Kongesøn Angel der bringer Folkedaaben med sig, hvor hans Navn lyder i Angel og i England, viser siden Danerne Vej gennem alle Tider vesterud. Han svarer til en Kongevætte, som i vore Folkeminder giver Bygder Navne eller udtaler signende Ord som at Gæstfrihed skal altid blive paa Stedet.

Historisk kendes der noget om en Folkeudvandring fra Angel. Hvorfor Angelboerne drager af Lande ved vi ikke, men vi ved, at naar en Konge havde to Sønner skulde den ene raade Riget tillands og den anden værne det tilsøs som Søkonge. Det er det Angel har gjort. Bag Sli og Ejder har hans Stamme søvant bygget Snækker og staaet ud, stadig længer ud. Angelstammen var et Grændsefolk for en flere Tusind Aar gammel Kultur i Sten og Bronce. Mod Syd havde den intet at hente i Holstens store Skove, mod Øst var det gamle Samhold i Kulturfællig, men mod Vester og Sydvest gik Kulturvejene ud hvor Søfolk hentede ny Rigdom.

Deraf kan bygges Sagn om en større Udvandring end der historisk er sket. Men var det end mindre Flokke der drog bort, svækkes Krigerævnen og Værnekraften alligevel stærkt, saa Frændehjælp bliver nødvendig. For Angel var Dan nærmest til Hjælp, thi Dan blev ilde stillet, naar der kom Fjender i Angel. Søvejen fra Sjælland var lettere end Landevejen fra Nørrejylland, og Nørrejyderne med de forskellige Smaastammer Kimbrer, Harder o. fl. var hellerikke et samlet Jydefolk før Danmark blev enet. Saaledes var Dan og Angel af Arilds Tid Brødre.

Angel gik ud og tog det store Ørige i Vest.

Dan værgede sit Ørige, Videslet kaldet, Sjælland, Lolland, Falster og Møen, udover al Jylland tillige.

De to Brødre havde Magt til at rejse mægtige Riger og begge gav Riger Navne. Disse Storsyn faar Stammerne aldrig ud af deres Sind, men søger atter og atter gennem hele Historien at vinde store Riger paany.

Humle havde to Sønner Dan og Angel. Begge blev Stammefædre, men Angel brød ud over sin Landegrændse. Dan værgede den, ogsaa ved politisk Giftemaal med en Kongedatter sønderfra, Grida. Med hende havde han Sønnerne Humle og Løder.

Humle var den første Konge som blev kaaret paa en jordfast Sten, men saa kom Løder og fangede ham. Humle maatte afstaa Riget til Broderen. Løder tog Kongenavn. Mer Røver var han end Konge, Vilddyr mer end Lovgiver. Folket rejste sig mod ham.

Hvor havde disse Konger Sæde? Kong Humles Grav vises paa Langeland, en mægtig Langdysse fra Stenalderen. I Ringsted Herred har vi Humleore, en Skov hvor Kong Humle havde en Borg. Samme Herred har Kong Siger i Sigersted, Fader til Signe der elskede Hagbard, og Kong Lodden i Loddenhøj ved Fredsgaarde. Humle og Lodden minder om Sakses første Kongesagn, og Kong Siger blev slaaet som den anden Humle. — De første Konger stedfæstes som Dankonger i sjællandske Sagn.

Efter Løder blev hans Søn Skjold Konge, og han slægtede sin gode Farfader paa: Kong Dan.

Det første Kong Skjold viste sig med, var at han bandt en Bjørn til sit Bælte. Det kan bedst være sket under Angels Grændseskove, hvor Vilddyr maatte holde til. Dernæst sejrede Skjold over to Kæmper Atle og Skate. Skate var en Tysker. De stredes om Jomfru Alvild. Tyske og danske Hære saa paa at deres Høvdinger kæmpede. Skjold vandt, og Tyskland blev skatskyldig til Danmark. Første Gang, det skete oftere siden.

Den anden Kæmpe Atle bærer et Navn som kendes fra Skaane. Skaane skulde ogsaa gaa ind i Daneriget med Fælleskonge.

Efter disse Kampe, hvor Grændseudyret tvinges, Tysken gøres skatskyldig og Skaanejarlen tvinges under Dankongen, gaar Kong Skjold ilav med Lovgivning. Særlig nævnes fire Love.

Frigiven Træl blev Træl paany om han stod Kongen efter Livet. (Senere lød det, at den der bærer Avindskjold mod Riget har ingen Ret.)

Gældbundet Mand blev løst ved Kongens Skatte. Fri Mand maa ikke blive Træl af Nød.

Usæl Mand i Sygdom og Nød skulde lindres ved Læge og Hjælp.

Men tapre Krigsmænd skulde have alt det hærtagne Gods og Kongen alene nøjes med Æren.

Disse var Kong Skjolds Love, og efter ham nævnes Dankongerne Skjoldunger. I sine Kampe er han vendt baade mod Syd og mod Øst. Hans Sæde maa være et Sted midt imellem. Det siges ikke hvor. Men hans Søn Gram der slægtede Faderen paa i Kraft og Magt har efter Folkesagnet givet Gram Herred i Sønderjylland Navn. Det hedder ogsaa om en mægtig og tapper Høvding »Han er ret en Gram«. Hans Sæde i Gram Herred er nærmere Kongeaaen end Ejderen, og han kæmper ikke mod Syd, hvor Tyskerne var gjort skatskyldige, men mod Øst, mod de vilde Sveer eller snarere mod de stridige Skaaninger, der ikke vil lægges under Gram Herred.

Kong Gram er kommen fredeligt til Sjælland, har giftet sig med sin Plejesøster,

Datter af sin Fosterfader Roar. Det er et Navn der stedfæstes til Roskilde. Denne Sjællandshøvding har fostret Grændsekongens Søn og givet ham sin Datter. Men hende giver Gram til sin bedste Ven Besser. Saa drager de to østerpaa, hvor Sveakongens Datter Gro er lovet til en Jætte. Det er Eventyr, noget andet end at tvinge Tyske. Gram udstyrer sig som Jætte i Dyrehuder. Saadan møder han Gro der med sine Piger gaar til en Skovsø for at bade. Besser kvæder en Vise for de rædde Piger. Gram skyder Hammen og vinder Pigen, ja vinder hendes Elskov straks her ved den hellige Skovsø — der ikke skal ses som en almindelig Badestrand, men vel som det Sted, hvor Guder dyrkes.

Nu tog Gram Land i Øster, for med Ret til Kvinder følger ogsaa Ret til Jord. Men han gaar videre, vinder mere. To Kæmper dræber han paa sin Vej. Deres døde Kroppe stiver han op saa de staar, han tog deres Liv og satte deres Genfærd paa Vagt for sig. Dermed vinder han atter Land, han skaber sine Landvætter selv. Og saa gaar han frem til selve Kong Sigtryg. Men Sigtryg er en Trold, der ikke kan dræbes med Sten, Jætten har Magt over Stenen og maa dræbes med det rødene Guld, Bronsen. Gram fæster da gyldent Malm til sit Kølveskaft, og for det maa Sigtryg falde. Besser kvæder atter en Vise derom. Tilsidst maa han kæmpe med hele Slægten og fælde Gøtejarlens sejsten Brødre. Det var den fjerde Landvinding Gram gjorde i Østen. Han vandt over Pigen ved Søen, Kæmperne, Kongen og Jarlens Slægt.

Da vilde Kong Skjold, der levede endnu som en Olding, give sin Søn det halve Rige. Det skulde vist være Øerne, for Sjællænderne rejste sig imod Grams Herredømme, men deres Fører Ring, maaske den gamle Dansætling af Ringsted, maatte bøje sig. Sønderjyden Gram af Gramherred, Sveernes Bane, raader for Riget.

Han ligger stadig i Strid om Kvinder. Kongedatteren Signe tager han hos Finnekongen, men Kong Svipdag i Norge tager baade Søster og Datter fra Gram og giver Sakserkongen den ene. Gram dræber Sakserkongen og kæmper med Svipdag, men her kommer Sakserne Nordmændene tilhjælp. Trængt baade fra Nord og fra Syd falder Kong Gram.

For den store Konges Skyld strækker Sagnet sig vidt over Egne som er Sagnet fremmede og som ejheller har dannet Rige saa tidligt som Danmark og Sverige. Naar Sagnet nævner Tyskland menes Strækningen syd for Ejder — og naar Sakse taler om Norge maa vi ofte spørge om han egentlig ikke godt kunde nøjes med Nørrejylland, især Vendsyssel.

Noget af Sakses Værk har været kendt som Eventyrsagn i Norge, men det hindrer ikke at hvertfald en Del af disse ogsaa kan have Grund i danske og særlig jydske Folkesagn, som i Middelalderen er gaaet ud over hele Norden og er kommen tilbage til Sakse fra Norge.

Naar Kong Gram fra Gram Herred kriger i Øst, Skaane, men falder for Fjender fra Vendsyssel og Holsten har vi Linjerne i et oprindeligt slesvigsk Stedsagn.

Sakses norske Kong Svipdag fik Magten baade over Danmark og Sverige ved Grams Død. Dermed opfyldes en gammel Drøm om den nordiske Verdenssamling. Folkesagnets oprindelige Tanke er ikke dette Eventyr, men en hjemlig Rigssamling gennem Bygdekampe, hvor Kong Svipdag kunde sidde i Vendsyssel og udstrække sin Magt over Læsø til Halland.

Hadding fulgte sin Fader Gram som Konge, og ligesom Gram havde Fostbroderen Besser fik Hadding Liser til Følgesvend. De to gaar imod Kurernes Høvding Loker. Kurland ligger langt af Led, men Kampen i Østerleden gælder Magten i Svipdags Rige, og da Hadding sejrer under Gulland og slaar Svipdag kan han drage hjem som Konge.

Mange flere Kampe faar han.

Maatte hans Fader Gram stride med Guldkølle mod Jætter, saa maa Hadding stride med baade Jætter og Guder.

Hans første Kone var Jættepigen Hartgrepe, som havde været hans Plejemoder, hun var Datter af en Jætte i Sverig, hvortil hans Fosterfader Brake havde givet ham hen, da Svipdag raadede i Rigerne. Hartgrepe lokker ham til Elskov og følger ham dernæst hjemad til hans Land, men paa Vejen kommer de i Jættekamp i en Skov — en Grændseskov — og hun dræbes af sin egen Æt. Jætterne er ham ikke mere gode og han er dem ligesaa gram. I Helsingland fælder han et Havuhyre, men en Kvinde raader ham nu til at blote og give Bod til Guderne: sorte Okser offrer han, og nu er det godt. Sin anden Kone Ragnhild — den tredje Kvinde han møder — vinder han ved Jættekamp i Norge. Saa har han stridt med to Rigers Jættemagt.

Den fjerde Kvinde han møder er en underlig Vætte, hun stiger en Vinterdag op af Arnen med frisk Grønt i sin Favn, tager ham med sig ned under Arnen og viser ham det Vætteland, hvor Urter gror ved Vintertide, den rige Verden, hvor Ædlinge gaar i Skarlagen, den Dødsens Verden hvor døde Hærmænd fører Gengangerkampe over en Bro. Hadding og Kvinden naaer en Mur, hun river Hovedet af en Hane, kaster den over Muren, og den galer derovre. Her er intet dødt i Vætteland.

Hadding hvirvles omkring i Kamp i Alverdens Riger. Sidder han hjemme hos sin Kone keder han sig. De to kvæder en Vise om deres Fødelandshu, hun hylder Landet, han hylder Havet.

Hadding er Søkonge. Maaske derfor har han Landvætterne imod sig, men Kvinden er ham huld.

I Sverigskampene gaar det saa haardt til, at Danerne maa æde Menneskekød, men ikke er de derfor Udyr Naar Fjenden er fældet, og Hadding fælder Svipdagsønnerne Henrik, Asmund og Uffe, saa tuer han med Ære Høj over de døde Høvdinger. Og da Sejren er vundet sætter han den sidste Svipdagsøn Hunding til at styre Sveriges Rige.

Gudegubben, Odin, lærer Hadding at fylke Hæren mod de troldvise Bjarmere. —

Troldmanden Midodin vil gælde for Gud, men fældes i Fyn, hvor hans Lig fæstes med en Pæl gennem Kroppen, for at det ej skal gaa igen.

Tre Aandeskarer staar om Kong Hadding: Jætter, Guder og Trolde.

Fire Kvinder har han fulgt: Jættepigen, Kongedatteren, Offerkvinden og Vættekvinden.

Tre Kongesønner har han fældet.

Tre Gange har han dæmmet Oprør indenlands.

Første Gang var det den falske Odin, der blev dræbt paa Fyn.

Anden Gang var det Toste Jyde der rejste sig imod Kongemagten og blev slaaet. Dennegang Jyder og Fynboer. I Grams Tid Sjællændere.

Tredje Gang kom Oprøret fra hans egen Slægt, hans Datter Ulvild lægger Raad op mod sin Fader for at faa sin Mand til Konge.

Men Hadding vinder over sit eget Kød og Blod som over Jydeopstanden og Gudeoprøret.

Stærk som han staar i Livet — mod alskens Vætter — staar han ogsaa i Døden.

Der kom falsk Tidende til Sveakongen Hunding, at Hadding var død. Hunding er nu Haddings Ven, da Hadding har gjort ham til Konge og derved givet Bod for Faders og Brødres Drab, Sveakongen lader rede til Gravøl for Danerkongen. Men ved det store Gilde faldt Hunding i Ølkarret og druknede. Da Hadding hørte dette gav han Liv for Liv og endte Svipdagskampene med selv at offre sig. Han hængte sig op for sine Mænds Øjne og lod sit Liv drage til Vætteland at mødes med Hunding dær.

Hadding og Hunding, Slikongen og Skaanekongen maa følges ad.

II.

Efter Hadding kom hans Søn Frode, og Frode var som Hadding og Hadding som Skjold: efter Skjoldungeæt var de tidligt voksne, afholdne fra Vellyst og ivrige i Vaabenbrug. Men Frode havde i Førstningen saa ringe Held med sig at han ikke ævnede at give sine Hærmænd deres Løn.

Saa kom der en Mand og mældte, at paa Øen hvor han var fra, var der Skatte at faa, men en Lindorm rugede over dem i Bjærget, hvor den snoede Krop og Hale i Kredse og Bugter og spyede Edder mod hvem der kom den nær.

Men Frode klædte sig i Oksehud — som Gram da han gik i Jættekamp, og Frode finder Ormens saarbare Sted, paa Bugen, hvor Skællene ikke dækker helt. Ene Mand vog han Ormen, hæver Skatten og faar Magt til at ruste en Flaade paany.

Store Skatte findes ikke paa de smaa Øer. Lindormeøen er den største Danerø, Sjælland, hvor Lindormen er talrigest i Sagn.

Med den Kamp vinder Slikongen Lejresæde.

Han gaar i Østersøkrige med sin nye Flaade, kæmper med Kurer, Russer, Ester, tillands og tilsøs. Ikke som Faderen havde han Strid med Aander eller Hjælp af Aander. Hele hans Færd er kun Mandskløgt, og al hans Kamp er Krigslist.

Han giftede sig med Hanvans Datter i Østerleden og gik saa i Tog vesterpaa, kæmpede med Friser og Britter, sejrer allevegne kun ved sin Kløgt. Opad Rhinen førte han sin Flaade, ikke for Kamp men blot for at vise sin Vælde. Tyskland er tvunget, skatskyldig. For anden Gang.

Da han kom hjem var han Gæst hos en Mand der hed Skate — forhen Navnet paa en tysk Jarl. Her æskes Kongen til Tvekamp af Bygdekæmper, først af Hunding, dernæst af Haakon. Dem fælder han. — Folkesagnet stedfæster Hunding i Hundinge ved København og Haagen ved Frederiksund, men om det er dem der har kæmpet mod Kongen i Lejre, ved ingen.

I hans Gaard er to Trælle utro, de kastes i Havet.

I hans Slægt har han Kiv med sine to Søstre. Naar Frode har tvunget Tyskland og Røvere indenlands, maa han til at stride for Husfred hjemme. Hans Søstre vil ogsaa raade over Land.

Der er Ulvild, som stod sin Far efter Livet, da hun var gift med Gudorm, nu

er hun gift med Ubbe og sætter sin Mand op mod sin Broder, for hun vil raade i Danmark. Frode tager Ubbe fra hende og giver hende til Skotte i Skotland, han er en tro Høvding der hjælper Frode i Bretlandstoget. Da skænkede Ulvild sin Broder en Sejrsærk som Jærn ej kan bide paa. Og i den Kjortel kvaltes Frode, mens han kæmpede med sin anden Søster i Sverig. Svanhild hed hun.

Svanhild har sin egen Historie, og med den maa vi gaa langt tilbage.

Kong Svipdag i Norge røvede engang Kong Grams Søster og Datter. Svipdag giver Søsteren til Sakserkongen, og om hende høres ikke mere — hvad der gaar sønderpaa er borte, men Datteren tager han til Dronning. Efter denne Skjoldungkvinde følger en ny Slægtslinje, hun bliver Moder til Svipdagsønnerne, hun drager ogsaa sin Broder Gudorm over til sig, men hendes Broder Hadding kæmper imod Svipdagslinjen indtil han bliver Ven med den sidste af Sønnerne Hunding. De døde ved hinandens Grave.

Hunding havde to Sønner, Regner og Thorald, der led ilde i Hjemmet. Deres onde Stedmoder sendte dem i Ødemarken som Hyrder. Da denne onde Tidende spurgtes, vilde Frodes Søster Svanhild drage til Sverige for at redde sine Frænder og frelse den kvindelige Skjoldunglinje fra Fald.

Det er et stolt Sagn om hvorledes hun møder de to kuede Drenge ved Nattetide i den vilde Mark, hvor Uvætter danser paa viede Vange. Hun taler dem til i et gammelt Kvad. Men Brødrene vil i deres Trællegærning ikke være ved at de er af Kongeæt. Hun ser det af deres Blik, de er Ædlinge. Da viser hun sig for ung Regner i sit Legems lyse Skær, hun drager ham til sig i Elskov og rækker ham Værge og kæmper ved hans Side mod Uvætterne.

Dengang Dagen gryer ligger Heksekroppe strøet paa Marken — og iblandt dem ses Kongesønnernes onde Stedmoder.

En haard Brudenat, men Svanhild gør derefter Regner til Konge af Sverige.

Hun havde Magten til det, fordi de havde overvundet den Hær af Aander der værgede Grændsen. De viede Vange, hvor Hekse træder i Ringdans er Grændsemarkerne — her imellem Skaane og Sveariget.

Men dette sker, mens Frode kæmper i fjærne Riger. Da han kommer hjem har hans Søster Ulvild sat sin Mand, Ubbe, til Konge i Danmark, og hans Søster Svanhild har sat sin Mand til Konge i Sverige (Skaane?). Det er Skjoldungkvinder, de vil til Magt.

Frode gaar imod begge, vinder let over Ubbe. Overfor Svanhild gaar det ikke saa let. For første Gang lykkes hans Krigslist ikke, Svanhild er vaagen, hun opdager at han vil bore hendes Flaade isænk en Nat.

Da beder Svanhild saa mindelig sin Broder om Fred og Helg for sin Husbond. Frode er ikke haard, han giver sig — men han er hellerikke tryg og tror ikke længe paa Regners gode Vilje til at være hans Maag og Jarl. Saa ypper Frode atter Strid

med Søster Svanhild — og falder i Kampen, ikke for Jærn, men kvalt i Søster Ulvilds Kjortel.

Dermed er Ulvild hævnet og borte — Svanhild sejrer, og hun bliver ved Regner Stammoder til den Skjoldunglinje, der arver Riget efter Rolf Krake.

Skjoldungætten — Kvinder saavel som Mænd — hungrer efter Land og Rige. Deres Attraa kan kun stilnes ved Riget, det hele.

— Haldan, Ro og Skate var Frodes Sønner, vilde efter Land. Haldan dræbte sine Brødre. Havde de maaske allerede da delt Riget mellem sig: Skate sønderpaa, Ro i Lejre og Haldan østen Sundet. Nu var det Haldan der tog det hele og levede vel med det alle sine Levedage til han blev en gammel Mand.

Ro og Helge var hans Sønner. Godt at de var kun to, saa kunde de dele Riget som det alene bør deles, efter gammel Sæd, at den ene blev Søkonge og den anden Landkonge. Ro var liden af Vækst, han blev siddende hjemme, Helge var kæmpehøj, han gik ombord, og der kendtes ikke den Vig af Danmarks vide Kyster, hvor ej han var Herre.

Ro byggede i Mag en Stad op, det var ved Roes Kilde, Roskilde.

Helge sejrede over Sakserkongen og fik Kendingsnavn Helge Hundingsbane. Dernæst jog han Sakserne ud af Jylland, hvor de var trængt ind, som det var deres Skik at snige sig ind over Ejder. Som den store Slikonge, Værnekongen, Søkongen, satte Helge Hundingsbane nu tre Jarler til Værn om Jylland. Ler hed den ene, han er Læsøjætten og Vendsysseljarlen. Eir hed den anden og hører Ejderen til. Eske var den tredje og maa have raadet midt imellem de to. Disse Jarler sættes ved Landegrændser, om de skal regnes til Mytologien eller Sagnhistorien kan være ligegyldigt, for de gælder alligevel det samme: Folkeværnet paa Grændserne, Folkets psykologiske Linjer, udtrykt ved Jætter, Ler og Eir og Eske.

Saa træder Kong Helge frem som Lovgiver, han er den anden Lovgiverkonge. Skjold den første, men som Sømand gør han ej mange Ord, han byder blot een Lov. Der var ikke Brug for flere, hvor han stod: I Saksland, sagde Kong Helge, sones Drab paa Træl og fribaaren med lige Bøder, thi alle Tyske er Trælle.

Siden giver han endnu en Lov. Da Regners og Svanhilds Søn Hødbrod efter store Sejre i Østerled, brød ind og dræbte Ro, hævnede Helge sin Broder og slog Hødbrod, tog deraf Navnet Hødbrodsbane. Gav saa den Lov at Svenske, Hødbrods Folk, efter det svigefulde Drab paa Lejrekongen ikke mere havde Ret til at kræve Bod for Drab. De skal ikke være Trælle som Tyske, de skal blot være uselvstændige, Fledføringe i Dankongens Vælde.

Efter Hødbrods Død, og da Kong Regner af Sverig døde, sørgede Dronning Svanhild sig ihjæl. Det synes en Skik i den Kongeæt, at Kvinden ikke kan leve uden at være gift til Land. Regners Farmoder, Asmunds Dronning Gunild dræbte sig da

hendes Konge faldt. Haddings og Hundings Død ved hinandens Gravøl tyder paa samme Selvmordstro.

Det er Hævntroens Højde at tage sit eget Liv som Bod.

Men den største Hævn blev taget over Helten Helge Hundings- og Hødbrodsbane.

Han havde engang, da han laa under Thorø favnet Jomfru Thora imod hendes Vilje. Mange Aar efter da han atter lagde ind under Øen, hævnede Thora sig ved at lægge ham hans egen og hendes Datter Yrsa i Favn. Da han siden fik at vide, at han havde øvet Blodskam blev han led ved sit Land og al sin Daad, han drog østerud for at finde Døden.

Det er atter en Selvoffring, men ikke udfra Kristendommens Syn paa Blodskam. Helge følger sin Broder Kong Ro, drager ud paa de viede Vange at dø, thi Landkonge, Eneherre, kan han ikke være. Men først sætter han sin Blodskamssøn Rolf i trygt Værn bag Lejreborgens Mure. Ligesom Hødbrodsønnerne Adils og Høder er sat i Pleje hos Gevar (vist en jydsk Jarl).

Ro er dræbt og hævnet, Hødbrod faldet, Helge draget af Lande, men Skjoldungernes to Ætlinger, Rolf og Adils er i god Pleje til nye Kampe.

— Den store Kong Rolf stiger nu som en ret Skjoldung, høj og dydig, krigersk og ærekær frem i Lejresædet, der vist er grundlagt af hans Oldefar Kong Frode, som vog den sjællandske Lindorm.

Rolf er Søn af sin Søster, Yrsa, Thoras og Helges Datter. Hans Tipoldefar Hadding giftede sig med sin Jætteamme og hans Tiptipoldefar Gram tog sin Diesøster til Kone.

Dette er Kongeættens lønlige Ophav med Spor af særegen Kønstro i Skjoldungestammen, hvor Kvinderne særlig i Lejrekreden har en sælsom Magt, og de er altid paa den Side, hvor der er Land at vinde.

Nu er Rolfs Søstermoder Yrsa bleven gift med Regners og Svanvits Sønnesøn Adils Hødbrodsøn, som ikke er kendt fuldmægtig, thi han er i Sverig skatskyldig til Rolf. Yrsa vilde hellere trone i Lejre, hun indbyder lønligt sin Søn for at følge med ham tilbage og svige sin Mand Underkongen for at være hvor Kongen er. Men hun skjuler det ved at opægge Adils til Oprør mod Rolf.

Da Rolf træder ind i Adils Hal kender hun ham ikke — eller hun lader som hun ikke kender ham, rejser sig ikke for at byde ham Mad, nægter at bøde hans flængede Kofte. Rolf taler da Ord om, at det er svært at finde Ven, naar Moder nægter Sønnen Mad og Søster ej vil sy for Broder. Fru Yrsa vover sig ved Maaltidet hen paa Bænken hos Rolf, men hun har god Grund til at være varsom, Adils synes straks det er usømmeligt at Søster sidder hos Broder. Rolf svarer igen, at det er kun ret, naar Moder er kærlig mod Søn. Han dølger ikke Blodskammen.

Saaledes leger de med Ordspil, hvis skjulte Mening vist er den, at Rolf vil

gøre sin Søster og sin Moder til sin Brud og favne de tre i ett Favntag — til Skjoldungættens Død.

Rolf legede med Ild i Adils Hal, viste sin Haardhed og Sjælsro ved at sætte sig lige op til det sviende Baal og lovsynge Taalmodets Styrke som den højeste Kæmpedyd, altimens Sindet i ham blusser vildere end Baalet.

Som han sidder dær og svides af Luerne der svøber sig i Kreds om ham, hjælpes han af en Kvinde, idet en Tærne lader Øllet løbe af en Tønde hen i Baalet saa Ilden dæmpes. Af Kvindesind kendte hun hans Vaande.

Rolf nævner Taalmod som højeste Dyd. Den gærrige Adils nævner Gavmildhed — egentlig begge hvad de har mindst af. Men de mander sig op overfor hinanden — Danske og Svenske: Rolf ved Ilden og Adils ved at give store Gaver.

I tre Dage holdt de Gilde. Saa flyede Yrsa med Rolf og med Resten af Adils Skatte. Adils satte efter dem. Men Yrsa strør Guldet, og han maa tøve for at samle det op, særlig den store Guldkæde han havde givet Rolf. Adils bøjede sig — og Rolf haanede den Mand der bøjer sig og samler sine egne Gaver op.

Rolf og Yrsa gik i Skibene og drog til Lejre.

— Siden hører vi intet om Yrsa og intet om at Rolf som andre Dankonger fæster Brud. Her maa Slægtslinjen ende, og hele Rolfs Saga er et Kvad over dette Endeligt.

— Kong Rolf sidder nu i Lejre, mægtig, gavmild og rig. Der er intet om, at han vinder sit Guld paa Vikingetog som andre. Der maa være noget af Frodes Lindormskatte tilbage, men nu maa de strøes ud som Adils Guld, og Rolf giver gladeligt til sine Kæmper der flokkes om ham.

Han er den store Husbond.

Til ham droges de bedste Kæmper: Bjarke, Hjalte og Vigge.

Der er Gilde i Lejregaard. Rolf gifter sin Søster Rut til Agner Ingeldsøn. Kæmperne kastede med Knogler i Leg, og Bjarke slog en Mand ihjæl med en Knogle. For dette Helgbrud ved Gildet gik Brudgommen i Strid med Bjarke, dræbtes, og Gildet ender med at Bjarke faar Bruden som redelig Sejrsløn.

Der er Gilde i Lejre. Bjarke lod den unge Hjalte drikke Bjørneblod og blive kæmpestærk. Imellem gode Lag slog de ogsaa Adils ihjæl, og Hjardvar blev Jarl i hans Sted, fik ogsaa Rolfs Søster til Ægte. Hun hed Skuld. Mere Gilde. — Men Kongedøttres Jarledømme i Øst gav gærne Uheld som siden Kongesønners Hertugdømme i Syd.

Stadig sidder Rolf i Lejregaard og fejrer Gilde med sine Folk.

En Dag kom en ung Bondesøn ind for at skue Kongen, og han glemte helt hvor han var, Drengen, da han stod og glanede mod Højsædet og lod Munden løbe om, hvad det vel var for en Krake, den Rolf. En Krake er en Træstamme med halvstynede Grene, et Slags Stigetræ.

Men Bondedrengen tænker maaske ogsaa paa Majstangen, hvor der hænges Kranse

og Løv ved Midsommergildet. Hvad er den høje Konge for et kønt Midsommertræ eller Majstang?

Rolf frydede sig lønligt ved den Tale. Vel er han det høje Træ, hvorom Gildet staar. Navnet er ret: Rolf Krake. Saa fik Vigge en Guldring paa sin Arm. Nu hævede han denne Arm og skjulte den anden, spillede Gildenarrens Rolle, og fik en Ring til. Da er Alvoren naaet. Vigge lover sit Liv til Kong Krake, vier sig til Kongehævn.

Endnu er der kun Gildegammen i Lejre.

Der fejres især stort Gilde den Dag Underkongen Hjardvar i Skaane, gift med Rolfs Søster Skuld kommer sejlende med Skat til Dankongen. Men Skuld kender som de andre Skjoldungkvinder kun Vellyst i Kongemagt, og hun ægger sin Mand til Svig mod Rolf, for hun vil favnes af en Dankonge — og det skal Hjartvar blive.

Han havde Krigere skjult ombord. Om Natten brød de Gildefreden og faldt over Lejres sovende Kæmper.

Kampbulderet stiger over Kongeborgen.

Det hørtes ude i Landsbyen, hvor en af Rolfs ypperste Kæmper, Hjalte, sov hos sin Frille. Han river sig løs af hendes Favn og vil afsted.

Saa spurgte hun spotsk, hvor gammel en Mand hun vel skal tage, hvis Hjalte falder. Det er den hvasseste tyetungede Haan, hun finder ham lidet fyrig og ungdomsfrisk og alligevel for ivrig i Sind. Hvor gammel skal han være for at kunne blive paa Lejet, Galningen?

Han svarede paa hendes Haan ved at hugge Næsen af hende — han skæmmede hende, saa hun ikke skulde spørge om nogen anden Mand — han skændselmærker hende til at følge sig som Frilletræl i Døden, inden han iler i Kamp.

Hjalte hugger ind og driver Fjenden tilbage, gaar frem til han naar Bjarkes Stue. Der laa den Kæmpe endnu og sov. Hvor kunde han sove i Kampbulderet. Jo, han sov hos Skulds Søster Rut, dvalebundet i Kvindesvig —?

Hjalte puster ud og slynger et Kvad imod ham: Vaagn op Bjarke fra din Kvinde til din Konge . . . . .

Bjarke vaagner halvt, kan ikke tvinge sig op, byder kun sin Smaadreng at tænde Ilden.

. . . Rejs dig Rut, kvæder Hjalte. Lad se dit gule Haar. Det gælder Liv og Død, at du kommer, at du lader Bjarke fri —

Kampen drøner, Lejrekæmperne fældes, Hjalte strider haardeligt. Atter et Pust: for tredje Gang kalder han Bjarke.

Er du tvunget af Søvnruner, Bjarke?

Nej, nu vil Bjarke komme. Han faar Mæle og kvæder en Sang om sin Livsfærd, før han skal falde.

Født paa en liden Holm blev jeg Ejer af tolv Bols Jord ved Rolfs gavmilde

Haand, synger han — og det skal fuldt lønnes nu. Men da skal det være uden Brynje, dødsviet, blottet til Hel.

Han kæmpede mens han kvad sin Dødssang, tilsidst hævet over Dynger af Lig, raaber han ud, at han vil skue Dødsguden Odin.

Da stiger Rut først frem, skæbnevidende løfter hun sin Arm og lader ham se ind under hendes bøjede Albue. Der ser han i et Tryllesyn Sejrsguden, der ikke gav Rolf Sejr.

— Bjarke vil dræbe Krigsguden — men nu falder Rolfs Kæmper alle.

Det var Skuld der øvede Udaaden, det var Rut der viste Skæbnen under sin Arm. Skjoldungkvinder, som kan gøre Mænd galne eller lade dem sove Dødssøvn i deres Favn.

. . . Rolf Krake er fældet. Det stolte Majstang er fældet. Det er det sidste der sker, at de sidste Lejrekæmper flokkes om Liget og udvælger sig Stedet her at segne: Bjarke ved Krakens Hoved, Hjalte ved hans Fødder.

— Atter bydes der til Gilde paa Lejreborg, men det er Fjenden der byder. Hjartvar vil fejre Sejren.

Da kommer Vigge atter vankende ind for Lejresædet. Den sidstlevende af Rolfs Mænd. Hjartvar bød ham Sværd at sværge Ed til den nye Herre. Men da Vigge fik Værget i Hænde foer det fluks i Hjartvars Bryst. — Gildet blev Gravøl, saavel for Sveer som Daner.

De høvdingløse Fjender fældes af Sjællands Almue, der flokkes om Lejre, selv høvdingløse. Men paa lige Fod bliver de hjemboende de stærkeste.

Hvem skal de nu kaare til Konge.

Skjoldungætten, den folkegroede Høvdingæt, er uddød paa Mandssiden med sit sidste Skud: Gildehøvdingen Rolf, og Ættens Dødssang er sunget i Bjarkemaalets mægtige Kvad om kongetro Mænd — og landsødende Kvinder. Hver er de tre der kendes: Bjarke, Hjalte og Vigge — Frillen, den kaade og spotske sjællandske Bondetøs og den søvngængerlige skæbnetunge Rut og hendes Søster Kampmoderen Skuld. Ved dem er Kampen ført tilende.

Bjarke er fattig født paa en lille Ø, men Husbonden har givet ham tolv Bol Jord at raade. Husbonden har givet Hjalte Guld og Vigge Ringe, han har gjort Lejre til deres Hjemstavnsborg — og deres Dødskvad Bjarkemaalet er et stort Hjemstavnsdigt. De tre Kæmper kan gælde Daneriget.

Vigge er Sjællands Søn, lunerig og tro, han er Vætten, der giver Navn — ikke Folkets Navn, det er forud givet, men Kongens, det er det samme — og han er den som bliver tilsidst. Den sidste i Kampen var gærne Sjællænderen — oftest ogsaa den første.

Hjalte er den guldglade Kæmpe efter Kong Grams Tegning og fostret til Styrke med Bjørnens Blod i Billedet af Kong Skjold der bandt Bjørnen ved sit Bælte. Hans

ildende Kamphu, hans stærke Opraab er Grændselandsrøsten, han er den sydlige Daner af Angels Land.

Men Bjarke er en Forgænger for den store Danerkæmpe der kommer østfra: Starkad, tung og gram, Skjald af et eget mørkt dybtaandende Sindelag, kamprede og tro i Lejreætten.

I den hørte de tre Kvindesind hjemme, og om den stod og faldt de tre Mandssind i Bjarkemaal.

Det var Rigens Majstang, Rolf Krake.

III.

Efter Rolfs Død kommer der hos Sakse en underlig Tid hvor Guder og Mennesker strides lig Kong Haddings Dage.

Bjarkemaalet maa rinde ud i en saadan Gudestrid. Rolf selv var en Husbondguddom, og han følges paa Sjælland af Guden Balder. Men Manden der tager Magten i Riget er Høder, Hødbrods Søn, af Skjoldungættens Kvindelinje. Han er fostret af Gevar, hvis Land ligger nær Grændsen, og ligesom andre Skjoldunger, Hadding, Gram, Rolf, elskede Høder sin Plejesøster, Gevars Datter Nanna. Men denne Pige elskedes ogsaa af Guden Balder, han havde set Nanna i Bad, set hendes Legem lyse som Skjoldungmøen Svanhilds Legem lyste for Regner paa de viede Vange. Guden tvinges af den haardeste Attraa der er til: Guders Attraa til Mennesker. Nanna skyer ham, hun elsker Høder der er ret en Skjoldung, stor og dydig og vaabendjærv, dertil kommer nu et nyt Træk, at han ogsaa er kyndig i Tonekunst, han er Lurblæser eller saa for at kunne tage Kampen op med Guden selv. Gevar vilde gærne give Høder sin Datter, men turde ikke ret vel, for han laa i Grændsekamp med Kong Gelder af Saksen, da Balder kom med en Hær og bejlede til Nanna. Gevar vil nødig have Kamp med Guderne ogsaa, men Kampen kommer. Den staar tilsøs. Høder er sammen med sin Ven Nordmanden Kong Helge af Haalogaland imod hele Gudeskaren og dertil Sakslandskongen. Men Høder havde faaet en Sejersærk af nogle Elvemøer, saa han var usaarlig, og han fik da Held til at hugge Skaftet af Thors Hammer. Saa flyede Gudehæren. Sakslandskongen falder, og der sker det særsynte som ellers ikke er Skik overfor Tyskere, at Høder giver Gelder en sømmelig Gravfærd og brænder hans Lig paa Baal. Det kan tydes saa, at Gelder ikke er Sakslandskonge, men Næssekonge i Gelting, Angel.

Høder kunde nu drage hjem til Gevars Land, tage Nanna i Favn, blive æret som Sejrherre, mens Folket spottede Balder, den største Nar, den uheldige Guddom.

— Da Sveerne atter drager til Lejre med Skat — de har intet vundet ved Rolfs Fald — er Høder en Folkehelt og æres som Kongeætling, men Balder er hjemme i Lejre, han kommer og slaar Høder i et Landslag, det var ved Baldersbrønde, som fik Navn af en Brønd Balder lod grave til sine Krigere, da de savnede Drikke efter Kampen.

Høder maa fly til Gevars Land. Men Guderne tog Jarledømme i Sverig, hvor Frø blev Gudejarlen. Det var ham der indførte Menneskeoffring, fordi Guderne tørster efter Menneskeblod. Balder tørstede især, og Baldersbrønde læskede ikke hans Tørst, han pintes af Drømme om Nannas lyse Legem. Tilsidst mattede Traaen ham saa svært, at han ikke mægtede at vandre, men lod sig føre i en Vogn. Kanske ogsaa fordi han var en Gud, skulde han age.

Dette gik for sig, før Rolfs Fald. Kæmperne bar Navn af Konger, men var ikke Rigskonger. Siden blev Kampen en anden, da gjaldt den mere end dem selv, den stod om Riget.

Høder har Arveret som Skjoldung, efter sin Farmor Svanhild. Efter Rolfs Død drager han til Isøre Ting ved Issefjord og hyldes af Danerne. Snart efter dør hans Broder Adils i Sverig, og Høder arver hans Rige med.

Adils fik en Død som der var Minde om før i Ætten, han drak sig ihjæl ved Gravøllet over Kong Rolf, ligesom sin Oldefar Hunding paa lignende Vis kom af Dage ved Gravøl over Hadding. Det var en underlig Skæbne, de skulde have, men det førte til at Rigerne samledes. Kanhænde det var gammel Sæd, at Riget samledes ved at Smaakonger offredes.

Høder lagde Sveariget eller snarere Skaaneland til Danmark. Men Balder drog med en Flaade til Sjælland. Og han hyldes ogsaa af Danerne som deres Konge. Saa har de to Konger. Det kunde være godt om Høder var blevet ved med at være Søkonge og Værnehøvding i Landet ved Slien, hos Gevar — men baade Høder og Balder vilde have Lejresæde. De kæmper igen, og det endte med at Høder maatte fly. Han tyer da over til den By som bærer hans Navn Højer, ved Tønder, Byen mellem Friser og Daner, hvor Kong Gevars Land vel har været.

Balder faar Hjælp af Guder, men Høder blev hjulpet af Ellefruer, de der laver Gudekosten, hvori Orme drypper det evige Livs Edder. Ellefruerne lod Høder smage, og derefter fik han Ram paa Guden, dræbte Balder og jordede ham sømmeligt i en Høj, Baldershøj ved Tune, nær Baldersbrønde — men Hævnen følger, Gudernes Hævn over Høder. Den kommer ad sære Omveje.

— Odin voldtog — i Gudebrynde som Balders — en russisk Kongedatter Rind. Deres Søn Bo hævnede Balder, fældede Høder og faldt selv. Men før Høder døde havde han faaet sine Mænd til at hylde sin Søn Rørik. Høder og Bo hviler efter Sagnet i Kongshøj og Boshøj i Sabro Herred.

Skjoldungstammens Kvindelinje fæstnes paa Lejresædet gennem Kampe med Guder om Riget, og denne store Kamp om Rigets Samling staar mellem Østsjælland, *Baldersbrønde* og Vestslesvig, *Højer.*

Rørik sidder i Lejre, men endnu ikke mer fast end, at de tvungne Folk kan nægte at yde ham Skat. Kurer, Sveer og Vender falder fra og nægter at skylde Danerne noget.

Saa stævner Rørik Flaaden til Kamp og kalder paa Folket med djærve Ord om Fædrenes Daad.

Det er det første Venderslag der nævnes.

Danernes Flaade laa overfor Vendernes i en smal Fjord — det kan vel være Sli eller Ejder. Rørik lod sine Skibe slæbe ud paa det yderste af Fjorden, lokkede derved en Del af Venderhæren til Kamp og slog Fjenden. Men dernæst kom den øvrige Venderflaade, og en Venderkæmpe æskede Danerne til Tvekamp. Han var saa stor og mægtig, at ingen ret vel turde vove sig i Lav med ham. Kong Rørik havde en meget kunstfærdig Guldarmring af seks slyngede Ringe, som han lovede ud til den der slog Venderkæmpen. Og en af Danerne mældte sig, men først siger han: Hvad skal jeg ha hvis jeg taber i Kampen?

Han krævede ikke Løn forud, men vilde sikres bagefter. Saa gik han mod Venderkæmpen og faldt.

Næste Dag stod Venderen der igen og haanede Danerne.

Der var en der hed Ubbe, han skæmtede med Kongen selv, ligesom Vigge gjorde med Rolf.

Hvor kan jeg stole paa at jeg faar Guldet, Konge, før jeg har det ihænde! sa han.

Kongen kastede da Ringen over til ham, saa brat at Guldringen faldt i Vandet. Lønnen var tabt. Men Ubbe viste, at det var ikke Løn han agtede paa, han gik alligevel mod Kæmpen og slog ham og satte ogsaa selv Livet til.

Navn fik Kongen deraf, han kaldtes siden Rørik Slyngebaand til Minde om en tapper Krigers Skæmt i Nødstid, da to gode Mænd vovede Livet for alles Ære.

Den første var lig en Jyde, den anden en Sjællænder, den første mente som saa: A vil itt ha mi Løn før a har gjor mi Arbej, men saa vil a og ha den ihvordan det gaar. Tinge nøve og betål rele, det er det bæjst. — Den anden svarer og siger: Jeg ved hvad je hår, je ved . . . (bander han) itte hvad jeg faar.

Men ingen af dem gik i Døden for Guldets Skyld.

Og Venderne maatte bøje sig for deres Vilje, for Danevælde.

— Saa sad Rørik Slyngebaand støt som Lejrekonge, han tabte kun Guldet, men hævdede Æren. I Jylland havde han Gervendel som Jarl, og efter ham blev hans Sønner Jarler. De hed Ørvendel og Fenge. Ørvendel var Søkongen, han fejdede med Vikinger. Engang mødtes han med Kong Koller af Norge paa en Ø, hvor Vikinger gærne holdt til, det var vist Samsø, en dejlig skovlun Ø. Men strides skulde de her.

Derfor gjorde de ogsaa en ren Aftale, at den der sejrede skulde jorde den der faldt eller yde den lemlæstede ti Mark Bøde. De holdt redeligt Ting og gav Love paa Vikingestævnet. Ørvendel vog Koller og bagefter hans Søster Skjoldmøen Sæle, vandt meget Guld og sendte altid det bedste til Rigskongen Rørik, saaledes at Lejre

blev rigt igen. For der havde Riget sin Magt. Og Rørik gav Jydekongen sin Søster Gerud til Kone. De fik Sønnen Amlet — Prins Hamlet.

Men Ørvendels Broder Fenge stod ikke saa venligt til Lejrekongen og ejheller til sin Broder. Det endte med at Fenge dræbte sin Broder, tog hans Arvedel og tog hans Kone. Sønnen Amlet fulgte med.

Fenge eller Fegge boede efter vore Folkesagn nord i Jylland. Feggesund mellem Mors og Thy skal være kaldet efter ham. Her er ogsaa Fegges Klit og Fegges Grav og Horhøj hvor »Horvendel« er jordet. Et gammelt Voldsted paa Nordspidsen af Mors hedder Fegges Borg.

Ørvendel, Søkongen, Landværgen, Sønnen af Gervendel har da vist boet i Gevars Land, Slesvig og derfor haft mere Samhold med Lejrekongen end Nørrejyden Fegge.

Men nu var der kun en Jarl i hele Jylland, Fegge paa Mors. Her gik Ørvendels Søn, Amlet i sin Faders Banemands Gaard og frygtede Døden. Han maatte te sig saa tosset at Fenge kunde tro, han var uden Vid og aldrig kunde faa Sinde om at hævde Arveret til Land efter sin Fader.

Fenge tvivler alligevel paa, at Drengen er saa tovlig som han lader. Er der blot saameget Vid i ham, at han kan kende sig voksen, kan han blive farlig, tænker Fenge og sender Drengen ene ud med en ung Pige i Marken, for at se om han fristes af hende. Men Amlet er klog, han tosser saalangt af Vej med Pigen, at han kommer bort fra Kongens Lurere, og saa tager han hende i Favn. Hun lover ham at tie med det. For hun er hans Fostersøster.

Det er jo gammel Kongesæd at tage sin Fostersøster i Favn. Det gjorde Kong Gram, Hadding, Høder.

Andet er der ejheller der minder om Kongeæt hos Amlet. Han er ellers kun en snild og heldig Eventyrer, der altid kan redde sig selv, men ikke andre. Han er stærk i sin ensomme Hævntrang mod Fenge, ligefra han som Dreng skærer Trækroge for at fange Kongen med dem, og til han som Mand bruger Trækrogene i sin Hævn. Men et Folkefællig magter han ikke at raade. — I England hvor han sendes over af Fenge forat blive borte, oplever han det utroligste som vore Amerikarejsende siden — han faar to Koner og meget Guld, kommer hjem, indebrænder Fenge og hans Mænd, mens de sover, snører Væggenes Tjæld over dem med sine Trækroge, som han har fra Drengeaarene, hævner saa grumt som den ensomme kan det — sprede Ligenes Aske, træder paa den, udsletter og forbander.

Men en Konge tuer Høj over sin faldne Fjende.

Intet af hvad Amlet øver gælder Riget, Amlet gælder kun Amlet selv, hans Saga er vittig og vidspurgt, men den er ikke Danmarkshistorie — og Hamlet er ikke Danmark.

Han søger at danne Rige og sætter sig imod Lejrekongen, hans Søskendebarn Viglek. Kampen stod først med Fjaller Skaanejarl, der vist har siddet som Ejder-

vogter paa Amlets Fædrejord. Amlet faar Magt til at jage Skaanejarlen fra Slilandet, og Fjaller tyer til Undensakre, ingen ved hvor det er. Men Viglek rejser baade Sjællands og Skaanes Hære mod den hjemvendte Amerikaner, der tror at han kan komme og jage Fjaller bort. Fjaller sad som Landeværner, mens Amlet strøg om i England. Saa faar de Bugt med den vilde Jyde, de fælder ham øst for Randers. Der ligger Ammelhede og Ammelhøj. Det er som det skal være, at Viglek rejste Høj over Amlet. Historisk er dette vel ikke, men det er Amlet ejheller, han er et stærkt Jydesind der digter et gribende Eventyr.

Viglek sidder støt i Lejre.

Efter ham kom saa Vermund, der atter knytter Samhold med Slijarlen.

Vermunds Søn Uffe den spage faar Slijarlen Frovins Datter tilægte, fordi Vermund synes at Sønnen trænger til en god og tapper Svigerfader. Uffe var en underlig stor, tung, drøvelig Karl, faamælt og lad, kun lidt skikket til at staa for Styret alene.

Det traf saa uheldigt, at Frovin faldt i Kamp mod Kong Adisl af Sverig, der hærgede Slesvig. Men Uffe rørte sig ikke for at hævne sin Hustrus Far. Vermund satte Frovins to Sønner, Kæte og Vig til Jarler i Faderens Sted — ligesom hans Farfar Rørik havde gjort, da han gav Jarledømmet til Ørvendel og Fenge efter Gervendel.

Adisl, som mente at han havde vundet Landet, kom igen med en stor Hær til Slesvig. Vermund var dengang paa sin Kongerejse rundt i Landet, naaet til Jelling, og der mødte en af Sønderjyderne, Folke, med Bud om Krigen.

Nu er Striden forhaand, og Sejren ivente, sa Folke. Det er en stor Lykke for dig, Vermund, at du kan faa Lov til at hjælpe os.

Saadan talte Sønderjyden dengang — og senere ligesaadan.

Det er godt! svarede Vermund. Du kommer som en Karl. Sæt Dig hen ved Bordet og faa nogen Mad. For uden Mad duer det ingenting.

Paa det Lav: Folke havde ikke Tid til at faa Mad.

Saa engang at drikke! sa Vermund.

Da Folke tog Kruset, bød Kongen at han kunde gærne ta det med sig, saa havde han ikke nødig at drikke af den hule Haand, naar han drog hjemad.

Vermund talte saa jævnt og skæmtsomt af gavmildt Sind, som Sønderjyden vil høre sin Konge, og Folke gav Kongen det Løfte igen, at før skulde han drikke sit eget Blod af det Krus, end han skulde fly i den Strid der nu stod for.

Det var stærke Ord, men ikke større end Folke kunde følge dem. For saadan er Sønderjyderne.

Næste Gang Vermund saa ham — det var efter det store Slag, hvor Svenskerne maatte fly, og Folke havde været med til at jage dem — da sad han mødig og saaret og drak sit eget Blod udaf Kongens gyldne Skaal.

Det er godt, sa Vermund, du holder Ord.

Ja, Ord skal holdes! svarede Folke.

— Da Vermund og hans Mænd siden sad og holdt Hvil kom det paa Tale, hvordan Svenskekongen havde kunnet redde sig ud af Slaget, endskønt det var ham de alle mest havde Kig paa.

Det skal jeg sige jer, svarede Vermund. Naar Adisl slap fra os, saa kommer det af, at vi har fire Slags Krigsfolk hos os.

De første er dem der holder Maade og hugger løs paa den Fjende der gaar frem, men holder sig for gode til at rende efter den der viger. Dem kunde Adisl nemt slippe fra, da han rendte.

De næste er dem der hugger ind uden at tænke over hvad de gør — og dem kunde han ogsaa sno sig fra.

Den tredje Slags, det er de Farsønner som gærne staar ivejen for andre, naar vi skal slaas — de har vist ikke vovet sig frem til Kong Adisl.

Og de fjerde — det er dem der duer til ingenting og holder sig altid bagest. — Jo, Adisl slap ellers nemt fra Danskerne.

Saadan tegnede den kloge Kong Vermund de fire Kæmpetyper der kendes i Danernes Strid — og de samme fire, som vi skæmter med i vore Byremser: de stolte og de glade, de sære og de sølle.

Udby er den store Stad (med stolte Folk)
i Klovby faar de god Mad. (De er glade.)
Frankerup ligger i en Hule (sært og afvejen)
i Forsinge faar de aldrig en Smule. (Saa stakkels er de.)

Den Byremse om Vermunds Kæmpers Sind lyder mangesteds i Landet, og dens Sindelag spores mangfoldigt i dansk Folkeliv.

Kampen gaar videre. Ingen skal tro, at Adisl er sluppet helt, fordi han er kommen afvejen en Gang. Sønderjyderne glemte ikke ham. Frovins Sønner, Kæte og Vigge tænker kun paa at faa Hævn.

De foer til Sverig og traadte frem for Kongen, han kendte dem ikke. De gav sig ud for at være flyet hjemmefra for et Drabs Skyld, og det var rigtigt: de tænkte paa at dræbe, men Adisl tænkte at de havde gjort det. Saa blev de hos Kongen til de fik Held med at møde ham ene ude i Marken, hvor han øvede sig i Idræt. Der bød de ham til Kamp og sagde hvorfor. Kong Adisl bød dem først redeligt Mandebod og bad dem spare deres unge Liv. Men det vilde de ingenlunde. Ejheller vilde de tage imod det, da han gav dem Lov til at komme begge paa en Gang. Kæte gik alene imod ham. Alligevel endte det med at Vigge maatte hjælpe sin Broder, og saadan fik de Hævn og dræbte Adisl, to Mand mod een, uden Hæder.

Det var ikke helt, som det skulde være, men Vermund tog vel imod dem, da de kom hjem og sagde som det var. For det kunde jo ikke blive anderledes den Gang. Og hans egen Søn Uffe rørte aldrig paa sig.

Tiden gik, og Vermund blev gammel, tilsidst var han helt blind og duede ingenting. Saa mente Sakslands Konge, at han turde gøre Krav paa at komme til Magten i Danmark. Han sendte Bud, at nu vilde han til, og hvis Vermund ikke syntes saadan, kunde de prøve en Tvekamp, om ej mellem Fædrene saa mellem Sønnerne.

Den Tale førte Tyskerne i Danskernes Kongehal.

Saa skete det, at Uffe bad om Ordet.

Hvem er det nu der vil tale! spurgte Vermund.

De sa det var Uffe. — Nej, I maa ikke narre mig! sa den gamle. — Jamen Uffe var det. — Saa tal frit frem, hvem det er.

Det var Uffe. Jeg vil møde baade jer Kongesøn og den bedste Kæmpe der følger ham! sa han.

Sakserne grinte, men de fik ikke andet Svar at drage hjem med. Da de var borte, takkede Vermund den Mand der havde talt og sagde, at han undte hellere ham Riget end Fjenden. Han troede endnu ikke det var Sønnen selv, men da Uffe kom frem, og den gamle følte paa hans Lemmer, kendte han, at det var hans egen.

Men hvorfor lod du altid saa dum? klagede den gamle Konge. Jeg lod Kongen føre Ordet som vel var! svarede Uffe. Jamen hvorfor bød du nu to ud, naar du kunde nøjes med een? De var to om en i Sverig! sa Uffe. Det skal gøres godt igen herhjemme.

Nu skulde Uffe prøve Vaaben, det var han ikke vant til. Brynjen var for snæver, og Sværdene sprang, naar han slog.

Vermund havde gravet sit eget gode Sværd, Skræp, i Jorden, fordi han aldrig kunde tænke at nogen af hans egen Æt skulde bruge det. De maatte ud at søge det op og lede efter Mærker paa Stenene til de fandt det. Men det turde de ikke lade Uffe prøve, for det var det sidste Haab.

Saa mødte Uffe Sakserne paa Grændsen og gik i Kamp paa en lille Holm ude i Ejder. Sakserne stod paa deres Side af Ejder og Danerne paa deres. Kong Vermund sad saa yderligt, at han kunde kaste sig ud i Floden og finde sin Død om galt skulde være.

Uffe værgede sig først læmpeligt og tøvede med Hug for at spare Skræp. Han æggede Fjenderne, drillede dem vilde, saa først slog han: Skræp klang. Hvad skete? sa Vermund. — Det var Kæmpen, der gik over paatværs!

Vermund flyttede sig længer ind paa Land. Næste Gang Skræp klang var Saksernes Kongesøn flakt. Da græd Vermund af Glæde.

Sakserne drog sorrigfulde hjem, de var blevet skatskyldig til Danerne efter den Kamp. For tredje Gang.

Uffe stod som Danerkæmpe af Vermunds første Rad: den tapre der holdt Maade. Og saadan blev han Konge efter Faderen. Men det er for lidt vi ved om hans senere

Færd. — Havde de gamle blot skrevet op — for Alverden paa Latin — hvad siden han øvede! siger Sakse.

Kanske — hvem ved det — har han døset videre paa Lejreborg og kun den ene Gang været helt vaagen, da Riget stod paa Spil. For saadan er det med somme af hans Folk.

IIII.

Uffes Søn Dan var Faderen opad Dage, bar sig blot modsat ad. Dan vandt Sejre udenvælts, men slængte sit Guld ødsel bort, overmodig, ligeglad. Det er Uffesindet naar det er løssluppet og naar det vaagner uafgrændset, uden Id.

Dan Uffesøn er Vermunds Kæmpe af anden Rad, den ungdommeligt sorgløse.

Dermed alt sagt om ham. Efter Dan kom Hugleik, om hvem kun vides at han slog et Par svenske Høvdinge: det er hvad der kan kræves af en stor Mands Søn, der ikke kan naa videre end at slægte Faderen paa: Vermunds tredje Rad.

Fjerde kan ikke blive Konge, eller Kongen tør ikke nævnes saa ringe. Men paa Tronen svarer dertil den fine List, som ellers aldrig var Kæmpevane, Amletsindet. Som Amlet sejrer Kong Frode den raske med List, først over ti norske Jarler, dernæst over deres Konge Froger, der var en Troldmand, som kun kunde fældes af den der tog Jord op under ham. Det gjorde Frode. Han fik Froger til at bytte Plads med sig i Tvekampen, de stod paa hver sin indridsede Firkant. Saa tog Frode Jord af Frogers Firkant og gjorde ham dødsens, fældede ham, idet han derved afbrød hans lønlige Sammenhæng med den usaarlige Jord. Kampen stod om gyldne Vaaben. Ikke ved Rigskampe vandt Frode sit Ry.

Efter ham atter en Dan, der gaar i Sakserkamp, da han er tolv Aar gammel, tidlig voksen, tapper, ret en Skjoldunge. En Karl af Uffes Slags, af Vermunds første Kæmperad.

Sakserne mældte sig som i Vermunds Tid med Krav paa Riget, da Kongen var død og Arvingen Barn. Men Drengen samlede en Flaade saa stor at den fyldte Elben og dannede Skibsbro fra Bred til Bred. Sakserne maatte neje sig.

Sejrrigt er Riget atter i Fred.

Fridlev den rappe bliver Konge og godtroende Ven af en Ølandshøvding Hvirvil der svigter ham og gaar til Nordmændene, hvor han svor sig sammen med Skjoldmøen Rusla og hendes fem Mænd, Finsønnerne Brod, Bild, Buge, Fanning og Gunnolm. Saa blev de seks.

Danerne gruede ikke for Kampen men for denne Svig, som de ikke kan tænke sig, de glade Krigere af Vermunds Flok, godtroende lidet tænkende, endnu mindre drevne i Svig. Brat yppede de Strid med den falske Ven og hans Fæller. Kampen stod i

Hvirvilshavn, ved Glænø, nu kaldet Bisserupshavn. I første Dyst blev begge Hære sønderslaaede, saa vildt foer de frem, og saa samlede de deres Rester til ny Kamp. Nordmændene bandt deres Skibe sammen — men der var Svig ombord: Bild og Brod skar Tovene over og sneg sig bort om Natten. Svigen ramte Svigens Mand, og Fridlev fældede i Tvekamp baade Kæmpen og de Trælle han havde tilbage. — — —

Tegningen af Vermunds Kæmpeflok slynger sig om Kongesagnene, afgrændser Sindene klart og fast indtil den store Frodesaga, hvor alt og alle hvirvles om en Amlettype, Erik Maalspage.

Efter Fridlev kaaredes hans Søn Frode, siden kaldet Fredegod, men Drengen var kun syv Aar og fik et Tolvmandsraad, en Tingtylvt, til at styre for sig. Der var de to Fosterfædre Vestmar og Kole, dertil Isulf og Agge med otte andre gode Mænd. — Der var tolv Landsdele i Riget, fire mod Øst, fire Øer i Midten og et firedelt Jylland: Vendsyssel, Slesvig, Nørrejylland, øst og vest (eller Frisland).

De styrede Riget og ikke mindst styrede Koles stærke og ordsnilde Kone Gøtvar.

Udadtil var Fred. Det skyldtes Søkongen Od, Frodes Søskendebarn, der altid laa ude med Flaaden og værgede Kysterne og hærgede Søfarende. Od var Bonden huld og Købmanden gram, siges det: han værgede det hjemlige mod det fremmede, det skete baade med Sværd og Trolddom. Od var baade tapper og troldkyndig.

Men indadtil var den trygge Fred ikke god for unge Mænd.

Vestmars tolv Sønner og Koles tre Sønner holdt et Hus saa Kongeborgen blev et Røverslot. Der var ingen Husbond til at styre Lejregildet. De uvorne Drenge skændede Møer og Hustruer, ingen Kvinde var tryg. Kongens Søster Gunvor holdt en Livvagt af tredve Trælle. Kvinder kunde ikke være paa Gaarden. Ingen var der til at bøde Huskarlenes Klæder! Saa bad Huskarlene Kongen fæste en Brud, at der atter maatte blive en Kvindebænk i Hallen. Det endte med, at Gøtvar med en Bejlerskare drog til Hunekongens Gaard og bejlede for Frode til Hunekongedatteren Hanunde. Hun vilde ikke ligestraks. De fik hende først med, da Gøtvar havde blandet en Elskovsdrik til hende, den stod Hanunde ikke imod, saa drog hun med dem til Lejre og blev Frodes Dronning.

Der blev det ved at være ligegalt. Hunekongens Datter var ikke den Dandronning, som øvede Ods Værk indadtil. Mens Drengene skændede Jomfruer og plagede Bønder paa enhver Vis, gjorde en af Vestmarsønnerne, Grep, Dronningen til Frille. Og Grep lod Gunvor Kongedatters Bejlere dræbe, fordi hun stod imod hans Bejlen. Grep gav desuden den Lov at ingen kunde stedes for Kongen uden ved at give Guld. Ejheller turde nogen kære for Kongen.

De Tidender spurgtes til Norge, og Norgeskongen tænkte at nu var det Tid at vinde sig Danmark. Han sendte de to Brødre Erik og Roller ned at se hvordan det stod til i Danmark, før han drog ud med Hæren.

Den ene af Brødrene Erik kaldet Maalspage, Ordkløveren, danner en hel norsk-

dansk Saga for sig. Han er en Amlettype, en Askelad der vinder Sejre især til sig selv — ved Held og Kløgt, mest ved altid at tro paa Heldet. Først gaar han for at være dum, men træder brat frem som Talekunstner, hvorved han adskiller sig fra den danske Amlet, der er tavs og langttænkende. Erik taler og tænker hurtigt.

Mens norske Vikinger uden Held kæmpede med den troldkyndige Søkonge Od, drager Erik til Danmark og fælder ham ved en kendt Krigslist, at bore Hul i hans Skibe. Da Erik gaar i Land ved Lejre, snubler han, men tager det slette Varsel som Held, han tvinger Heldet og det følger ham.

Først vinder han over Grep i Talekløgt, skaffer sig med sit spillende Ordsprogsvid Sæde i Kongehallen, maa kæmpe med Greps Flok, men udvælger Kampsted paa Isen, hvor de andre falder og han staar fast med tjærede Sko. Saa slaar han Gøtvar i Ordstrid, redder Frode fra at drukne, narrer sin egen Konge for et Giftermaal og kommer i Kamp med sit eget Land.

Denne Lykkens Klodshans savner alle de Træk, der hører Sakses — og Vermunds Kæmper — til. Han er ikke af de tavse maalklare eller af de vilde fremfarende, ejheller af Byrd, særpræget, særkyndig. Maaske kunde han være med i fjerde Rad hvor man maa værge sig ved List. Alligevel er han altid i første Række.

Da Kong Od af Havet er faldet og Riget værgeløst, myldrer Venderne frem. Erik maa vise sig mandig og sejrer over Venderne ved en Krigslist. Fangerne han tog pinte han tildøde, og i næste Kamp lod han dem korsfæste — korsfæste, det hørtes hverken før eller siden. Danerkæmpe er Erik Maalspage ikke.

Der blev Krig med Hunekongen og Østerledens Konge, fordi Frode havde skudt sin utro Dronning Hanunde fra sig.

Erik fører Hæren, bruger med Krigslist gærne fuld Styrke mod faa Fjender, skønt Frode synes det gaar Danernes Ære for nær. Store Sejre vinder Erik ved at lade Fjenderne sulte ihjæl.

Som en Æventyrhelt turer han rundt og undertvinger dem han kommer over, tyve Riger og tredve til og ved Hunekongens Fald hundredoghalvfjerds, dertil Bretland og Irland. Det er uden Maal og Grændse, et historisk Øde.

Men endelig dukker der virkelige Folkehøvdinger op i denne norske Alverdens Eventyrrus, Erik Maalspages Saga.

Den »norske« Fylkekonge Hiden bejlede til den jyske Sysselkonge Hognes Datter Hild. De elskede hinandens Navn og Ry før de saas, og da de saas kunde deres Blikke ej løsnes fra hinanden. Hogne gav Hiden Løfte om Datteren, og gik med ham i Viking hvor de sværger at hævne hinanden. Men Hogne vendte Vaaben mod Hiden, da det sagdes, at Hild ikke mere er Mø, saarer Hiden, skænker ham Livet. Tager atter fat paa Striden syv Aar efter og fælder Hiden, falder selv. I Høj hviler de begge. Her stander Hild ved Nat og tryller dem begge af Graven, hendes Hu var saa stærk at den rækker udover Døden.

Det er Hagbard og Signe Sagnet paa jysk.

Den sjællandske Kongedatter følger sin Ven i Døden, den jyske tvinger ham til sig efter Døden.

Hidensø ved Rygen har Navn efter denne Kæmpestrid, det tyder paa at Sagnet har haft Hiden og Hogne stedfæstede i det sydlige Danmark. Norge ligger Folkesagnet for fjærnt, det nævnes først da Sagnet bliver bogligt udnyttet i Saga. Sagnet om Hild og Hiden med Dødskamp under Rygen er snarest et Slisagn med Udsyn over det sydlige Danmark. Hos Sakse gaar det ind i en norsk Sagnkreds, muligt fortalt fra Norge.

Til samme Kreds hører Sagnet om Høvdingesønnerne Asmund og Asvid — af Norge —. De svor sig sammen i Liv og Død, og da Asvid døde lod Asmund sig levende højsætte sammen med ham. Erik Maalspages Krigere hærger i Norge, hvor Folket flyer og Skjoldmøen Stikla ræddes for sin Ære. Kvindeskænderne, ført af Landesvigeren Nordmanden Erik, kommer som Gravrøvere til Asmunds Høj. Der stiger den levende Asmund af Graven, graa og gusten. I et Kvad mælder han, hvorledes han hver Nat har maattet stride med sin Ven, der blev et Vilddyr i Døden.

Det er muligt at ogsaa dette Sagn egentlig er et dansk Grændsesagn, hvor Dødninger raser som Landvætter. Vendt imod alt levende er Dødningen den bedste Grændseværner i Ødemarken.

En tredje Kæmpeflok i Frodesagnene fødtes af hans Datter Øfura der blev gift med Svenskeren Arngrim. Han fik hende, da han havde fældet Skalk Skaaning og undertvunget Finner og Bjarmer. Øfuras og Arngrims tolv Sønner gik i Viking og traf under Samsø Hjalmar og Arvarod. De kæmpede. Hjalmar faldt. Arvarod svang en Rorkævle han havde hugget i Skoven og fældede alle Øfuras Sønner. Hvis Avarod hvad Navnet tyder paa er af Søkongen Ods Slægt er dette en Slægtskamp i Frodeætten. Den er ved at gaa tilgrunde i Eventyr. Men de tre Folkesagn svarer i Sindelag til Vermunds Kæmpeflokke.

Efter Kampen mod Nordmændene, hvor to Høje viser Kampstedet, var ikke en Bonde tilbage i hver femte norsk Bygd. Alt er usselt og øde. Der er som i Byremsen: ikke en Smule.

Da blev der Frodefred, Dødsfred.

Frode kunde lægge to Guldringe paa et norsk Fjæld — ingen tog dem bort. Kun i Graven kæmper Dødninger — Landet er tyst. Riget sover.

Da skete det, at Frode vakte Riget op ved en stor Lovgivning. Efter al Uloven kom Lovens Tid.

Skjoldungætten tager fat med Lov og slutter med Lov. Kong Skjold var den første, han lovgav om Træl og Fri — Gæld — Sygdom — og Hærmænds Lod. Frode blev den sidste Lovgiver, og han udvidede Skjolds Love.

Hans Hærlov byder, at Byttet deles, saa Høvdinger tager Guldet, Hærmænd Sølvet,

Mærkesmænd største Lod. Vaaben er Kæmpernes, Snækkerne Bøndernes. Huskarle skal have tre Mark Sølv i Hjemløn, Lejesvende to Mark, Bønder en Mark. Kæmpen i hans Hird maa aldrig nægte Kamp mod een, altid holde Stand mod to, kan vige en Fodsbred for tre og tør kun fly for fire. — Fire Kæmper er Vermundskredsen. Mod en Bonde maa en Kæmpe kun stride med Kølle: Bonden ejer ikke Jærnvaaben. Den der i Kampen gaar forud for Mærkesmanden skal, om han er Træl blive fri, om han er Bonde bliver han Ædeling, og var han Ædeling, bliver han Jarl. Men hvem ej møder, naar Bud gaar til Krig, maa rømme Land og Rige. Dette er Hærens Lov.

Om Ære og Gods gælder at ingen maa have Slaa for sin Kiste under en Mark Gulds Bøde. Hvad dermed mistes, gængælder Kongen trefold — som Kong Skjold gengældte Gæld. — Tyv skal hænges i Galge med Ulv ved Siden, Hæleren lide som Tyv. Men vejfarende Mand maa tage sig Aarer eller Hest ved Vadested eller ett Maaltid Mad uden Tyvsag. — Alt Væddemaal bødes med en halv Mark Guld eller ved Legemsvold. Alle Søgsmaal afgøres ved Tvekamp. — Om en Dansker raner fra Landsmænd skal der gengældes tvefold og bødes for Fredsbrud. Men om en Dansker dræbes af fremmede koster det to fremmedes Blod. Der er Dødsbod for at øde anden Mands Gave. Og den der bærer Avindskjold mod Riget skal miste baade Liv og Gods.

Til Folkehelse giver Frode Love om Slægtslivet. Kvinder faar Ret til selv at vælge Giftermaal, men Brudgom skal ærligt købe sin Brud og dermed vie sig med sin Arv til hendes Slægt. Manden skal ægte den Kvinde han først tager i Favn. Horkarle der tager anden Mands Viv lemlæstes. For Voldtægt bødes tusind Mark. Om fri Kvinde tager Træl tilægte bliver hun som han.

Til den sidste Ære kræves et hæderligt Jordefærd. Bonde skal derfor jordes med Hest, Søkongen brændes paa Skibets Baal, Styresmænd samles paa Baal i en Snække. Hvo der røver i Grave skal bøde med sit eget Liv, og hans Lig ligge ujordet, aabenlyst skændet og uden evig Hvile og Væren i Jorden. Det er den største Bod.

Saa stævnede Kong Frode alle de undertvungne Konger til Ting og bød dem alle lyde samme Lov. Det var den største Tvang nogen havde kendt. Som om to Mænd skulde gøre samme Vendinger og sige samme Ord, være helt ens i alt, saaledes er det naar to Folk skal lyde een Lov sammen.

Hans Lovgivning blev hans Bane.

Kongen lagde engang en Guldring paa Alfarvej i Jylland — som før i Norge — og bød, at ingen maatte røre den. Men en Troldkvinde lokkede sin Søn til at tage Guldet alligevel, og trøstede ham med, at Frode var nu en Olding uden Magt. Og om der skulde blive nogen Fare, sagde hun, vil en Søko kælve eller andet underligt ske. Som det endnu hedder i et Skæmtsprog til altfor dristigt Haab: Enten kælver Koen eller Hyrdedrengen.

Da Ringen blev taget, agede Kong Frode i sin Vogn ud til Kællingens Hus for

at se sine Krigsfolk lægge det øde. Der ser han en mærkelig Havko med Kalve. Han stod af Vognen for at syne dem nærmere. Saa foer Kællingkoen til og jog ham et Horn i Siden.

Kongen var død. Hans Mænd hævnede ham og dræbte Havdyrene, der laa med Dyrehoveder paa Menneskekroppe.

Den vilde Kvinde i Dyreham — det allerførste Liv i Landets Øde — dræber Lovkongen som hævder Riget. Men Loven bygges og Riget staar.

Siden jager Kong Volmer og andre Sagnets Bygdekonger gennem Luften og ad gamle Veje i Landet efter de vilde Kvinder, Ellefruerne.

— Da Kong Frode døde var der ingen Arving til at tage Riget. Hans eneste Søn Fridlev var faret i Viking østerpaa og blevet borte. Saa blev hans Mænd ved at drage om Land med Kongeliget, og de drog fra Sted til Sted, fra By til By paa Gæstefærd med Kongen som i levende Live og skjulte saavidt de kunde hans Død. Paa den Maade holdt de Frodeloven ved Magt, og det maatte de for Rigets Skyld.

Men til sidst smuldrede Liget for dem, saa de maatte jorde det. De kastede Høj over Kongen ved Værebro. Nærved vises endnu en Sten hvori er et Fodspor, efter Sagnet af en Kvinde. Maaske den Vildkvinde, der dræbte Frode.

Dermed var Kong Frodes Tid, som strakte sig udover hans Levedage, udløbet. Men i den Tid, melder Sagnet ogsaa, kom Kristus, den store Kongegud, til Jorden, født af en Kvinde.

Frodes Mænd søgte nu efter en Dankonge. De mente at den Mand der kunde sætte ham det klareste Kvad og hævde hans Minde saa det lovfæstedes i Folket, skulde være hans Arving. Det blev en Bonde der hed Hjarne fra Hjarnø i Horsens Fjord. Han lagde en Remse, der lovfæstede det jordstedte Lig som en Bygd i Landet. Den Remse kan have lydt lig med en af de gamle sjællandske Byremser:

Med Lov drog Frode fra Sted til Sted,
og Lovkongen død de færdedes med.
Med Lov stander Høj over Hule,
da Frode kun fylder en Smule.

Det var kun jævne Bondeord, der mindedes den lange Vandring ved Frodeliget for Frodeloven. Kong Frode var død, men evigt hans Minde, hans Lov i et Bonderim.

STARKAD

I.

Da Kong Frodes eneste Søn Fridlev, som alle havde troet var faldet i Viking østerpaa, nu kom frem igen, i en Strid mellem en svensk Høvding og nogle norske Stimænd, lod Frodes Mænd straks Kong Hjarne vide, at Arveret gjaldt mere end Valgret, som han sad paa.

Men Bonden Hjarne var ikke den Mand der slap, hvad han havde faaet Tag i, saalænge der var Liv i ham. Han vilde med Vold og Magt være Konge.

Nogle stod med ham, andre var imod ham.

Saa kom ung Fridlev og slog ham i Kamp, hævdede sin Ret til Daneriget.

Hjarne flygtede over til sin Ø, hvorfra han var kommen. Den bærer endnu hans Navn: Hjarnø. Den var ham for lidet et Land.

Derfra tog han fat paany, to Gange tabte han Slag mod Fridlev. Saa greb han til en List for at dræbe Frodes Søn. Han klædte sig som Træl, gik til Kongsgaarden og udgav sig for Saltsyder. Der var han i Trællenes Flok, til Kongen genkendte ham paa nogle Ar Hjarne havde. Saa blev det ikke til Snigmord, men til ærlig Tvekamp, og i den faldt Frodes Sanger for Frodes Søn.

Om Fridlev mældes flere Eventyr, han stred med Stimænd og Drager om Kvinder, det var ikke Rigskampe han førte. Men han satte Skjoldungætten til Riget igen. Med Frøgerd af Norge havde han Sønnen Frode, en Skjoldung som de bedste, tugtig, tapper, gavmild.

Ung Frode fik ingen Fosterfader som Kongesønner ellers. Alle vilde skærme ham. Han var hele Danerfolkets Fostersøn, den genfødte Frode. Tolv Aar gammel kom han til Magten.

Da gav han sine Hærmænd dobbelt Løn og tvang Sakserne, han slog deres Høvdinger Sverting og Haanev.

— I Frodes Oldtidsrige, hvor de gamle Kulturer havde naaet deres højeste Maal, Flintkniven og Bronceluren, søgte sydlige Stammer at trænge ind, og stadig blev de slaaet tilbage.

Efter de gamle Aarbøger og Runekrøniken gør Danskerne Tyskerne skatskyldige seks Gange.

At Tyskerne gøres skatskyldige er det samme som, at Jyllands Sydgrændse værnes, og Jylland samles med Øerne.

Første Gang var det under Kong Dan, dernæst Kong Frode — Ro og Helge — Uffe — Dan Fridlevsøn — og sjette Sinde Frode Fridlevsøn. Ved at gøre Tyskerne skatskyldige tog Danerne dem ikke ind som Landsmænd under danske Love, men tvang dem til at blive i Ro bag Rigsgrændsen.

Det er især Dan'er og Froder som øver dette.

I Slutningen af deres Strid, den for sjette Sinde, kom Oldtidens største Kæmpe til Dankongen. Der steg han som skibbruden Mand, den eneste af sine Fæller reddet fra Havet, og gik til Kongens Gaard.

Han var sværere og større end andre Mænd og hed Starkad Storværks Søn.

Det sagdes, han skulde stamme et Sted østerfra, ad Estland til. Det kan ogsaa være at hans Skib kom derfra? Mange underlige Historier lod sig høre om Starkad, han skulde være af Jætteæt og andet lignende. En Jætte var han af Styrke, men en god Mand for Kong Frode.

Starkad blev yndet i Kongens Gaard og fik Skib at føre til Søvagt for Riget.

Saa gik han i Fællig med Kong Vikar af Norge, de foer i Viking sammen, tog Bytte og holdt ryddeligt i Farvandene for deres Hjemlande. Men engang havde de Uheld, de laa med Storm i lange Tider og kunde ikke sejle, det kendtes at Guderne var dem grumme. Saa kastede Vikar og Starkad Lod om, hvem af dem der skulde bøde til Guderne. Vikar fik Loddet, han skulde offre sig. Starkad hængte ham op blot for et Syns Skyld, som et Skinoffer, det kunde ogsaa bruges — men da Vikar hængte der, kunde Starkad ikke nøjes med det, han var alle sine Dage en Hader af Gøgl og magtede ikke at gøgle for Guder, han jog sit Sværd gennem sin Fælle og offrede den stormskyldige til Odin.

Der blev siden sagt, at Odin gav Starkad Skjaldegave for det Offer og dertil tre Mandsaldres Levetid imod, at han skulde øve en Udaad, et Odinsoffer i hver af dem. Det lod sig sige, fordi Starkad var den haardeste Kæmpe og hans Livsfærd saa gaadefuld. Iøvrigt ved vi kun lidt om hans Ungdom.

Efter Vikars Død fandt Starkad sig en ny Fælle, Bemune, maaske en af Lejrekæmpernes Flok som Starkad siden taler om, da elleve de var i Hakes Hird, Begad og Belge, desuden var der Hjort og Borge, Bare og Tole.

Bemune og Starkad fejrede de strængeste Togter, de to var Mænd af samme Hu, haardføre og nøjsomme, de skyede Rus, hævdede Mandstugt og hærgede viden om i Østerleden. I Rusland værnede Folk sig ved at lægge spidse Fodangler paa Vikingernes Vej. Disse Fodangler var som en Slags gammeldags Lysestager med fire ligelange Ben, de tre kan staa fast med det ene ivejret, men istedenfor Huller til Lys i alle fire Ben var her Brodde som stak. Starkad og Bemune brugte dansk Skik at tage Træsko paa, saa kunde de trygt træde frem over Russernes Fodangler. I Vildskoven vandt Vikingerne over Russerhøvdingen Floke og drog atter til Stranden med alt det Guld og Sølv de kunde slæbe.

Bemune faldt. Starkad blev ene. Da sendte Bjarmekæmperne Bud efter ham, om han vilde følges med dem.

Det var nogle vilde Jætter, som boede i et skovrigt og elvefyldt Land nær Finnerne. De gjaldt for at være kyndige i Trolddom, og det var en Ære at strides med dem. De vidste ingen bedre Fælle at faa end Starkad.

Saa driver Starkad bort fra Frodes Land og fulgte de grummeste Kæmper i megen Strid. Men hvordan det gik, tilsidst kom han fra dem, han siger selv i sit Dødskvad at han slog dem, og han drog ikke fra dem lige til Danerne, men først til Sverige, hvor han i syv Aar var hos Frøs Sønner der ivrigt dyrkede Guderne med Offer og Fester. Fra de troldkloge Bjarmer til de offerglade Sveer kom han, men blev aldrig tilfreds der. Han fandt intet for Kæmpesind, men kun Gøgl og Utugt, Taabespil og kælen Dans i Offergilderne. Starkad længtes mod Skjoldungesindet.

Endelig drog han til Danerne igen og blev Fælle med den store Vikingehøvding Hake, de førte en Vikingflaade mod Irland, for at vise Danernes Magt i det fjærneste Rige.

Der fik Starkad Lov til at slaa ned paa Gøglet, som han altid havde Næn til. Kong Huglek i Irland var rig og gærrig, men gavmild mod Gøglere, dem han holdt en Mængde af. Han holdt kun to rede Kæmper til at værne om alle sine Skatte og alle sine Gøglere. De to Gegad og Svipdag stred mandeligt mod Vikingerne og saarede baade Hake og Starkad, men Sejr vandt Vikingerne, og saa fik Starkad fat i Gøglerne, han undte dem vel, men ikke med ærlige Vaaben, der ikke maa bruges til Spot, for et Vaaben taaler kun ærligt Blod. Gøglerne blev piskede.

Kongens Skatte blev strøet paa Gaderne. Der var saameget at Vikingerne ikke gad dele efter deres vante Vis. Hver tog hvad han gad slæbe med sig.

Efter dette Togt var Starkad atter i Dankongens Hird, men ikke til at sidde hjemme ved Offerfest som hos Svensken. Starkad blev nu sendt til Østerleden, hvor han havde været før, at kæmpe med Sember, Kurer og Semgallernes vilde Stammer. Vin Venderhøvding fik han med, en Høvding af Danernes Æt, ogsaa nævnet Vedne. Det var en Østersøkrig. Enten tvinge eller lade sig tvinge. Hærgedes der ikke hos de fremmede, saa hærgede de hos os.

Starkad stod overfor Fjendernes store Troldkarl og Kvinderøver Visin paa Anefjæld, der kunde døve Sværdæg med sit Blik. Men Starkad havde været i Bjarmernes Følge og kendte ogsaa lidt til denslags. Han drog en tynd Hinde over sit Sværd, saa det ikke kunde ses af Troldblikket. Da maatte Visin falde. Siden fældede Starkad baade Tanne og Vasse, Østerlandskæmper af det største Ry.

Da alt det var til Side, gav han sig ilav med Sachserne. De havde nu faaet en stor Kæmpe og efter deres Skik bød de saa Dankongen paa Tvekamp. I Flok vovede de sig ikke til Danerne. Og de troede at nu var Starkad borte. Men Starkad vendte hjem idetsamme og krævede sin gode Ret til den Kamp.

Hame hed Sachserkæmpen, han lod sig købe af sit eget Folk til Kampen for sin egen Vægt i Guld, om han vandt.

Saa mødte Sachser og Daner i Flok paa deres Grændsemark med hver sin Kæmpe. Hame der var ung haanede straks Starkad der nu var graanet i Strid, og det første Tag var ogsaa nær gaaet Starkad galt, han blev tvunget i Jord, men han spændte sig op og kløvede Hame.

Danerne havde vundet, og Jordegods til sekshundrede Trælle kunde løses med den Guldsum Starkad vandt. Sachsen, der aldrig kunde dy sig, blev tvunget endnu strængere af Danerne. Der blev lagt Skat paa dem at udrede for hvert alenlangt Lem paa deres Krop.

Det hedder ogsaa i en gammel Aarbog, at Starkad mest hadede tyske Mænd og gjorde dem megen Skændsel, han haanede dem ved at tage nogle og lægge sammen under sig til sin Nødtørfts Brug, og mange glade Gærninger øvede han, mælder de gamle Skrifter.

Han var aldrig mere grum, end at han dog gærne havde sin Spøg og sit Spil med Gøglere og Tyskere.

Men haardt hævnede de sig efter deres Skik, da de ved Svig vog Frode.

Hame var falden. Hamborg var hans Stad. Efter ham stod Kongerne Haanev og Sverting. Haanev gik i ærlig Kamp for at redde sit Land fra Danernes Skattynge. Frode slog ham ved Hannover, det var Haanevs Stad. Men Sverting mente det var lettere at frelse sit Folk ved Svig, han gav sig lydigt ind under Frodes Herredømme, smigrede for Kongen og bød ham til Gilde i Holsten.

Der skulde Frode have været indebrændt, men Kongen saa Faren før Luerne greb om sig. Han kæmpede, dræbte Sverting, og faldt selv.

Den store Frode faldt for tysk Svig, mens Starkad var borte i Vikingfærd.

Starkad som havde fældet Visin og Tanne, Vasse og Hame, drog ikke til Gilde med Tyskere.

II.

Efter Frode fulgte Ingild, en svag Søn efter en stærk Fader.

Riget fik han i Velmagt tilgivendes, og han brugte det til at skaffe sig gode Dage.

Alt hvad han brød sig om var Mad, og en stor Ynder var han af det sjældneste Kræs. Som den irske Kongeborg var fuld af Gøglere, blev nu den danske fuld af Kokke, Steger, Bagere og Madsvende. Vaabenbrug øvedes ikke mer.

Her var ingenting for Starkad at gøre. Led og ked af det hele søgte han over til Kong Haldan i Sverige.

Ingild blev en Stakkel af Velvære, han sløvedes saa han havde ikke Sind til at sige Nej, da Svertings Sønner bød ham deres Søster tilægte. Frodes Søn tog Datteren af sin Faders Banemand til Dronning, og han fik fire Sønner med hende. Der blev ogsaa sagt, at han havde den sidste Søn med sin Søster, og det hørtes ialfald før i Kongeætten.

Ingeld havde flere Søstre, en af dem var Starkads Fosterdatter. Saa nær havde Kæmpen staaet Kongen, at han havde været Værge for et af Kongebørnene. Helga hed hun og var nu snart voksen. Hun gik derhjemme i Kongsgaarden og kendte knapt en ærlig Karl i denne Kokkehird. Det endte da med, at hun lod sig daare af en Guldsmed, en Skønmager, ikke en Kriger, men en Gøgler.

Starkad hørte Rygter om det oppe i Sverig. Saadan noget spørges fra den ene Gaard til den anden vidt om Land. Og hvad Starkad havde at gøre: han afsted gennem Sverige ned til Skaane.

Ingeld holdt til i Skaane. I Lejre hørte han ikke hjemme med den Skik han førte op, og Grændseværnet i Jylland lod han staa til. Saa langt som muligt fra det havde han slaaet sig ned ovre i Skaane.

Der kom saa den gamle til Kongsgaarden en Dag, gik ind i Guldsmedens Stue og satte sig ved Døren med Kappen op over Hovedet.

Smeden tog ham for en Stodder og bad ham gaa hen mellem de andre Stoddere, som biede paa Mad fra Kongens Bord, men den gamle blev siddende, hvor han sad.

Som han nu sidder dær, ser han Kongedatteren, Starkads egen Pige, komme, og Guldsmeden gav sig straks til at gantes med hende. Det gik noget vidt, hun skulde

lyske hans Haar og løse hans Brog, mens han lod de sodede Fingre lege paa hendes hvide Bryst.

Men da Pigen fik Øje paa Starkad, hun kendte ham, saa skød hun Guldsmeden lidt fra sig og hviskede, at han skulde ta sig iagt.

Starkad havde draget Sværd, nu gjaldt det om at vare sig, og Smeden skyndte sig at slippe ud af Døren. Starkad kunde have kløvet ham, men vilde ikke give Gøgleren et ærligt Saar og nøjedes saa med at hugge Bagredet af ham, idet han sprang ud. Saadanne Løjer havde den gamle altid for med den Slags Folk. Men nu var Løjerne forbi. Der stod Skjoldungdatteren som havde glemt sin højbaarne Æt og slængt sig hen til en Gøglersmed, en Smykkemager. Hendes Fostefader slog hende paa Kinden, saa Blod sprang hende af Næse og Taarer af Øjne.

Du var ikke for god at sælge som Trælkvinde til fremmed Land, raabte han, hvis du har givet din Ære til denne Gøgler. — Lad mig se dit Bryst! Fyldes det af Mælk eller Blod?

Han lagde Haanden om hendes Bryst. Der var kun Blod og ikke Mælk.

Saa vil jeg da tro dig, at du har Mødom endnu. Men vaer dit Rygte, naar din Værge er draget fra dig. Du skal være en Høvdings Viv og ikke en Smeds. Havde det været en Vaabensmed var jeg næppe blevet saa vred, men en Guldsmed, Skønmager, Gøgler, tvi ham — og dig.

Starkad lagde selv et Kvad over disse Ord, som Folk i gamle Dage kunde huske at fremsige.

Men Kæmpen drog atter med Hast fra Ingelds Gaard og op til Kong Haldan, hvor der endnu var Krigerskik i Gaarde.

Det varede ikke længe, før han igen maatte afsted for Helgas Skyld.

Hun var bleven helt voksen og havde faaet en god Bejler. Helge den Norske kom sejlende ind i Sundet med guldstukne Sejl i Skarlagensreb og bejlede hos Kong Ingeld.

Kongen sagde ikke rentud nej, men han bød Helge vise sit Mod ved at kæmpe med ni Høvdingsønner af Sjælland. Den ældste af dem Angantyr bejlede ogsaa til Helga. Det kan være at Ingeld gærne vilde have dem ryddet afvejen, de var ham for haarde. Kanske havde de nogen Skyld i, at han ikke sad i Lejre, hvor Kongerne ellers havde Hird. Angantyr var vel af Kongeæt, maaske slægtet efter Frode Fredegods Datter Øfuras Søn af samme Navn.

Den norske Bejler med det prangende Skib havde ikke meget Mod paa at slaas med Sjællænderne, men fly dem kunde han hellerikke, og Høvdingsønnerne bød til Kamp. Det var ikke nemt for ham.

Men Helga vidste Raad, og hun huede bedst Nordmanden med de gyldne Sejl. Hun hviskede til ham, at han skulde bare søge Starkad om Hjælp og sige som det var.

Nordmanden drog da til Svenskekongens Gaard og sendte en Mand ind til Starkad at bede ham til Bryllup i Danmark.

Den gamle blev vred. Tænkte de at han skulde fare den Vej kun for at smage Kong Ingelds tyske Kræs! Vilde de gøre Nar ad en gammel Mand?

Saa maatte Helge selv til det og sige ligeud som det var, han mente vel det lød bedre at bede til Bryllup end til Kamp, men ikke saa hos Starkad. Til Kampen sagde den gamle aldrig Nej. De kunde bare drage af, han skulde komme.

For Starkad kendte de gamle Vejes lønlige Genstier gennem Landet, han foer til Skaane paa en Dag, mens de andre brugte tolv til Færden.

Dengang han kom ind i Ingelds Gaard, sad Sjællænderne der allerede, og de hujede efter ham som gale Hunde.

Saadan skriger Tøsedrenge! sa Starkad.

Om han vilde kæmpe med dem?

Med saamange der vil komme! svarede den gamle.

Saa kunde de kloges ad, hvem han var. De havde hørt, at der skulde komme en Kæmpe at hjælpe Nordmanden.

Om Morgendagen skulde Kampen staa.

Da det blev Sengetid gik Helge ind til Helga, for han havde Lovning paa hende, naar han vilde kæmpe, og hvis ikke han stod sig, kunde Angantyr tage hende.

Starkad stillede sig udenfor Døren, han var Pigens Værge. De gale Drenge fra Sjælland skulde han vide at holde fra Dørene, mens han var her.

Før Dag aabnede han Døren, for at sige til Helge at nu var det Tid til Kampen. Da laa de to i hinandens Favn i den bedste Søvn. Den gamle, saa haard han var, nænnede ikke at skille dem ad. Saa gik han alene. Det var et grueligt Vejr med Mørke og Snefog, men han gik bare hen og satte sig bag en Banke paa Rolyng Hede, hvor Kæmperne skulde mødes. Han smed den gode Skarlagenskappe, som Helge havde givet ham i Kampløn, flaaede Skjorten op, for der var noget der kløede, da han ikke havde været af Klæderne om Natten. Sneen føg ind paa hans bare Skind, det tog han sig ikke af, for han var i det Sind at han skulde slaa.

Da Sjællænderne kom lidt efter og tændte Blus paa den anden Side Banken i Læ for at varme sig lidt, hittede de Starkad, skønt han sad helt indesneet.

De var ilav med ham, om det var ham der vilde slaas, om han vilde slaas med alle paa en Gang eller een af Gangen, han kunde som han vilde, men hele Kuldet gjaldt for ett Møde.

Den gamle svarede dem, at naar han sloges med gale Hunde, slog han i Flok. Saa gik de igang med det paa Rolyng Hede.

Der blev ikke givet godt Køb. Den gamle hug de seks af Brødrene uden at faa Saar, men af de tre sidste fik han sytten Saar, før han fik Magt med dem.

Da havde han faaet Bugen flænget, saa Tarmene drat ud, og han var ved at

svælte af Tørst. Bækken der løb var blandet med Blod af hans Fjender, det maatte han ikke læske sig med. Saa krøb han hen til en stor Sten for at faa fast Leje med sine blødende Saar.

Den Sten kendtes dær siden. Det kunde ses, den var mærket af hans Krop. Han havde hvilet saa tungt, at den haarde Sten gav efter.

Der kom en Mand agende, han holdt og spurgte, om han kunde tjene noget ved at hjælpe.

Starkad spurgte, hvad han var for een.

Han var en Tinghjælper, der vidnede for Løn og Gave.

Nej, saa kunde han gærne gaa. Starkad tog kun Hjælp af ærlige Folk, ikke af falske Vidner.

— Dernæst kommer der ef sølle Mand, som gik paa Arbejde hos en Bonde for at faa løskøbt den Trælkvinde, han havde giftet sig med.

Ham vilde Starkad hellerikke have med at gøre. Den gamle holdt det ikke for ærligt at blande Frimands Blod med Træl og Bomands med fremmed Æt.

Den tredje der kom ad Heden, mens Starkad laa paa den store Sten var en Trælkvinde, hun vilde af godt Hjærte tørre hans Saar.

Ja, hun var kuns Træl og havde et lille Barn.

Gaa saa hjem og giv Ungen Patte! sa den gamle. Han tog ikke Hjælp, før den fjerde kom, det var en god Bondesøn, en stedbundet Karl, der hverken tjente ved Tingskriven eller gav sig af med Trælle og fremmede Stakler, men dyrkede sin Arvejord, han maatte hjælpe den gamle.

Karlen snoede nogle Vidjegrene om Starkads Bug og hjalp ham tilvogns. Saa kom de til Kongsgaarden. Starkad gav ham sin Kampgave, Skarlagenskappen, i Vognleje. Kampen stod ikke for Løns Skyld.

— Hjemme i Brudekammeret var de nu vaagnet op og laa og talte sammen om, hvad der vilde ske, naar Starkad kom, fordi Helge havde svigtet Kampen. Den gamle vil hævne sig, fordi du ikke holdt dit Løfte som en Mand! sa Helga. Men lyd mit Raad og slaa igen, naar han vil slaa, saa skaaner han dig alligevel.

Saadan gik det. Starkad var vred paa Nordmanden og kom farende med løftet Sværd ind i Brudekammeret, somom Saar ikke var til. Var han kaldet til Kamp fra Sverig af en Nordmand der ikke gad røre sig. Skulde den Usling saa have Starkads Fosterdatter til Viv. Starkad hug, Nordmanden foer op, bødede af og hug til den gamle. Men Helga fløj af Sengen og holdt et Skjold mellem dem — eller hun var mellem dem selv et Skjold. Hun frelste baade sin gamle og sin unge Ven og Værge og var selv Værge for begge.

Starkad faldt tilføje for sin egen Pige, efter at han havde dræbt ni Mand, knuget en Sten og vilde have fældet den tiende.

Saa drog den gamle af igen, til Sverig, til nye Kampe. Kong Haldan var faldet. Starkad hævnede ham og satte hans Søn Sivard til at være Konge.

Starkad var den der raadede for Nordens Riger. Det gav ikke megen Ro.

Nu havde han lige faaet den norske Kongesøn gift med den danske Kongedatter, hævnet den svenske Konge og givet hans Søn Riget — saa maatte han til Danmark igen for at gøre Rede hos Kong Ingeld, hvor Tyskerne helt vilde ta Magten.

Ikke blot lod Frodes Søn sin Fader være uhævnet og tog endda hans Banemands Datter til Dronning, men han ærede og yndede den fule Svertings Sønner og gjorde dem til gode Mænd i Danmark. Tyskerne fik Indgang i Danmark, det var det værste.

Som alle Odinsridderne, Ellekongen, Kong Volmer, Wojens, Goen og andre danske Bygdevætter drager gennem Landet ad egne gamle Fortidsveje, saaledes farer Starkad fra Land til Land, ældgammel, pilsnar og ad Genveje som han alene kender.

De gamle Sagn siger at han tog en Byrde Kul paa sin Ryg og tre Sten for sit Bryst, han vilde med Kul og Sten hærde Kong Ingelds sløve Sind.

De to af Stenene vistes siden ved Ryne Bro, eller Rolyng Bro, i Skaane. Sammesteds er Stenen der bærer Mærke af hans Krop.

Det er almindeligt at Folkesagnets Kæmper kaster Sten efter hinanden, og de Sten, hvorom der siges, at de er kæmpekastede, staar gærne som Skelstene ved Herredsgrændser og paa lignende gamle Skel endnu. Starkad som øver al Kæmpefærd har ogsaa haft fat paa de jordfaste Stene lig andre Folkets Kæmper.

— Da han saa kom ind i Ingelds Gaard, gik han lige op til det højeste Sæde, hvor kun de store Mænd sad, og som han havde gammel Ret til. Men Ingeld var paa Jagt, og Dronningen, Svertings Datter, der ikke kendte Starkad, viste ham fra Højsædet og haanede ham tilmed, denne jordgraa gamle, der ikke vidste bedre end trænge sig paa, hvor høje Herrer skulde være.

Starkad blev ond, men han stredes ikke med Kvindfolk. Han gik roligt ned paa den lavere Bænk. Der satte han sig saa haardt, at Huset rystede. Det var ikke underligt at de svære Bjælker kunde give efter, naar han før havde knuget en Sten.

Der sad han saa, da Kongen kom hjem fra Jagten. Starkad hilste ikke Kongen. Da Ingeld saa ham paa den nederste Bænk bad han den gamle op til sig og lod Dronningen vide, at den Mand var Nordens mægtigste Kæmpe. Saa blev Dronningen mild og vennesæl mod Starkad, men den gamle var barsk, og hun var ræd.

De vilde ha ham til deres flommede Madbord. Han maatte vel kaste op, om han skulde æde deres Kræs, som de havde braset efter tysk Skik. Fine Retter smagte ham ilde. Kogt Mad som bagefter var stegt yndede han ikke. Speget, saltet eller røget Sul det var hans Kost. Han var led blot ved Lugten af det udenvælts Kræs.

Hvad skulde de stille op med den store Gæst som sad saa grum dernede. Han havde gammel Magt i Gaarde, de turde ikke trodse ham.

Dronningen gik hen og lagde sit gyldne Hovedlad i hans Haand, hun syntes det var en Ære at vise ham, men Kæmpen var ikke for Ridderspil, han slængte Ladet efter hende. At de kunde byde hjælmklædte Mænd Kvindesmykke, det viste hvad Kongsgaard det var.

Saa lod Dronningen en Gøgler træde frem at lege paa Fløjte, hun vidste ikke nu det gode hun vilde gøre for at faa Kæmpen god igen, og hun valgte stadig det værste.

Starkad sad alene for sig og gnov et Kødben efter gammel Kæmpeskik, og da Gøgleren kom frem slængte han Knoklen i Hovedet paa ham, saa Kæberne slog sammen om Fløjten. Stodderen græd.

Nu vidste Dronningen ikke sit levende Raad i Frygt for Jætten af den Jord, hvor hun ikke hørte hjemme.

Saa maatte Kongen tale ham til, Kongen bad Starkad saa mindelig komme op og smage paa den nymodens Mad, Fuglevildt og Bagværk, kogt Sul efterstegt paa Tysk og alt hvad Nutids Fremskridt kunde byde.

Men Starkad sad og mindedes Kong Frodes Hird.

Da tog han tilorde, og hans Ord var et Kvad, da de blev fremsagt i Hallen. Han sagde alt, hvad han havde paa Sinde, og hvorfor han drog hid. Det var stærk Tale han førte.

Her kom jeg for at finde Frodes Søn. Fandt kun en Æder blandt en Hob tyske Slughalse. Frodes Søn gad ikke hævne sin Far, men gav sig hen i Glæde med Morderætten.

Vig bort I vege Svende, giv Gubben Sæde igen. Gubben er gammel Landsskik, Bondeslid og Sømandsstrid. Den sad øverst i Frodes Hal, nu fjæler den sig nederst, og var ikke Væggenes Tømmer godt, saa havde jeg været slængt ud. I haanede Frodes Mand, der før sad til Højbords i Kongehallen. Nu gaar der ondt Ry om denne Hal, hvor de nyder i det Sted de skulde hævne.

Ve os, Kong Frode er død. Sidst jeg min Konge saa jeg vidste Døden var nær, jeg havde det paa min Hu, men jeg maatte færdes ad anden Vej. I Viking, hvor jeg foer, kendte jeg det paa mig igen, at aldrig jeg skulde min Konge se for Øjne mer. Hvem sveg ham og tog hans Liv i lumskelig Gildeslag? Det var dem der her sidder om dig, Ingeld. Havde jeg været med dig, Frode, til det sidste, laa du ej uhævnet nu i din Grav. Og skulde jeg saa i hans Hal, hvor de sætter hans Kæmper nederst tilbords, æde med jer af det tyske Fad, mens Frode er ufredet i Døden.

Frodes Arv i fremmed Vold. Hæng dit Hovedlad paa din usle Mand, Sakslands Datter, du førte Uskik i Dankongens Hal, lærte Ingeld at fedte sin Mule i brunstegt Brad og smøre sine Næver paa Fuglesteg, som aldrig Kong Frode vilde røre med en Negl. Saa hæng Sakslands Kvindestads paa Dankongen du Pige sønderfra.

Ingeld, minder aldrig din Hævn dig.

Glemmer du Danerne er af Kæmpeæt. Jeg ved det, for jeg foer med dem i de

haardeste Kampe. Elleve var vi i Hake Danhøvdings Vikinghird, Begad og Belge de glemmes aldrig. Det var ikke de smagvorne Svende som her. Det var ikke de Folk der tog Guld i Bod for Fadermord som du, Ingeld.

Nu blues jeg, naar Skjalde kvæder om Konger og jeg tænker paa Dankongen her. Du gloer Kong Ingeld, mens du sidder tilbords med Tyskere og hævner din Far paa deres Bolledej. Du skamskænder Riget, Stakkel. Jeg slagtede dig som en Stud, om ikke saa Svertingsætten tog Arveret til Frodes Rige.

For dig Ingeld bærer vi Sorg, for dem har vi Lede.

Glæde faar vi — og vore i Valhal — først den Dag vi faar Hævn, for Froderiget.

— Starkad havde ført Kul og Sten, der kunde gnistre, ind i Kongehallen. Han fik hærdet den sløve Konges Sind.

Den Røst ildnede Ingeld. Det var som steg den op dybt af ham selv som Mælet af hans egen Æt. Han foer til og drog sit Sværd og slog omkring sig, de var hans Fjender. Starkad stod med ham. Det var snart gjort. En kort Kamp i Hallen. Frode var hævnet, Tyskerne slagne.

Saa var der stille. Starkad havde fuldført sit Hverv, skikket Dankongen til Magt og stod rede til at drage igen. Kvad nu tilslut:

Godkvæld, Kong Ingeld. Læs de Lig paa en Kærre og før dem ud, men uden Hæder, de er ikke Nordboer, ingen Baalfærd, ingen Gravhøj, lad Sakserne raadne paa Heden, vi tuer kun Høj over Folk fra Norden. Kvinden du fik med dem, send hende tilbage.

— Saa Døds-Ven Odin, har du faaet Offer. Syv slængte vi til dig. Deres Id var Skrømt, men deres Død var ærlig. Døde Mænd er dine.

Nu føres atter gammel Skik i Danernes Kongsgaard fra den Tid jeg foer i Hakes Hird og sad i Frodes Hus. Da aad vi ikke Kræs, da agede vi ikke i Vogn, da bar vi ikke Guldlad om Haar, da drog vi ikke til Tings for at dreje Lov, da søgte vi aldrig Læ i en Strid. Trolig tog vi vor Skæbne, den sviger ingen Mand. Med den følger vi Fædres Skik og med den døer vi i Fred.

— Der var stille i Ingelds Gaard, da den gamle igen drog af Lande.

III.

Ingeld havde fire Sønner, de tre faldt, den ene blev Konge, Oluf hed han. Stort har han næppe øvet. Der vides intet om ham, uden det at han maaske var Søn af sin Fars Søster og ikke af Svertingætten. Da han døde satte han efter gammel Skik sin ene Søn til at være Søkonge og den anden som Landkonge, og saa skiftedes de til at være ude og hjemme. Det tog alligevel en gal Ende, for Harald vandt mest Ry, og derfor blev Frode ond og lod ham dræbe. Haralds to Sønner maatte opfostres i Dølgsmaal ovre paa Fyn. Da de blev voksne drog de til Sjælland og tog Hævn, de indebrændte Frode. Derefter var Harald Landkonge og Haldan Søkonge. Om ham især er der mange Eventyr. Han fik Tilnavn Bjærggram og blev raadig over Sveariget. Med Torald af Norge avlede han Asmund, der blev Stamfader til Sveriges Kongeæt.

Men alt det er ikke Dankongens Værk. Om Halfdan hører vi meget, om Riget kun, at han satte Gøtekongen Ungvin som Arving til Danmark. Og da Ungvin faldt for Regnald blev Sønnen Sigvald Konge.

Mellem Sigvald og Regnald stod et Slag paa Sjælland. Tre samfulde Dage stredes de indtil Regnald faldt. Da vendte Sveerne Ryg. Fyrretyve af de bedste Mænd flyede. Hvad mere var, og hvad aldrig glemmes, er, at Starkad var deriblandt, paa Sveernes Side mod Gøtekongens Æt i Danmark. Det var Hærguden der slog dem.

Starkad nægter siden at strides mod Danerne.

Her er hellerikke Grund til Strid for den gamle. Sagnene i disse Tider er mest Elskovsæventyr.

Starkad farer i Viking med Hake. Siger bliver Konge efter Sigvald.

Sigers Søster Sigrid havde et Elskovsæventyr med Øder, hun elskede ham, men var saa bly, at hun ikke kunde se paa ham. Først da han paa Skrømt holdt Bryllup med en anden, løftede hun sit Blik mod ham, og saa blev Brylluppet fejret mellem dem.

Sigers Datter Signe var en kækkere Mø. Hun vragede en Sakserkarl Hildegisel for en Viking, lovsang Hake og elskede hans Broder Hagbard. Sigers Sønner og Hagbards Brødre blev Venner og foer sammen i Viking, men kom der i Strid med hverandre, Sigersønnerne dræbte Hagbards Brødre, og Hagbard hævnede sine Brødre

paa Sigersønnerne. Sakseren Hildegisel som var med fik et Spyd i Bagen, de tyske til megen Haan. Efter denne Strid kunde Hagbard ikke aabenlyst bejle til Signe, sneg sig saa i Løn til hendes Bur, klædt som en Terne. Den fremmede Terne sover hos Kongedatteren, men røbes af en anden Terne, gribes af Kongen og hænges. Men da Hagbard hængte i Galgen, satte Signe sit Bur i Brand, hun fulgte ham gennem Døden.

Da Hake, Starkads Fælle, en af Hagbards Brødre, hørte dette i Viking vesterude, vilde han hjem at hævne. Men to af hans Mænd kunde ikke følge ham. Den ene var Hake Sjællandsfar, og den anden var Starkad. Hake Sjællandsfar kunde følge Hake Jyde — for Jyder har Hagbardslægten vist været — saalænge det ikke gik ud over Sjællænderne, men dertil kunde han ikke gaa. Og Starkad vilde ikke stride med Dankongen Siger, i hvis Gaard han havde været Gæst.

Men Hake Jyde og en anden Hake, den hustore, med deres Mænd drog mod Sigersted ved Ringsted, hvor Kong Siger boede, listede sig over ham, idet de bar løvrige Grene for sig, og slog ham paa Valbrøndsbakke, den ligger mellem Landevejen og Sigersted Kirke.

Da Sjællænderne fik sig samlet under en af Sigersønnerne Sigvald maatte Hake Jyde, der hærgede grumt i Egnen, fly af Lande.

Hake den hustore, var saa stor paa det, at han slog Lejr ved Alsted. Her faldt han i Striden med Sigvald, og Sigvald faldt. Kampen var dengang saa haard, at Kvinderne gik med. Sejren blev Sjællændernes. For sent kom Hakes Vikingflaade op ad Susaaen, og da den endelig kom, var Skaaningen Borker med de skaanske Ryttere Sjællænderne tilhjælp. Han slog de sidste af Hakehæren ved Sigersted. Det er vel Skaaninger, der kæmper for en skaansk Kongeæt paa Sjælland.

En af Sigersønnerne Alf vandt sig Gøtekongen Sigvards Datter Alvild. Hun var bly som den anden Gøtepige Sigrid, der fik Øder, men Alvild havde en Øgle og en Orm til at vogte paa sig. Alf dræfte Udyrerne, men ikke derfor fik han Pigen, hun foer fra ham og gik i Vikingetog, og først da han mødte hende her i Kamp blev hun ham god. De fik Datteren Gyrind, som blev Moder til den Mand der atter samlede Riget, Harald Hildetand.

Under Kong Siger er Riget ikke fast samlet. Elskovsæventyrene er Folkebrydninger. Alf vender sig mod Gøteriget mod Øst. Signe vender sig mod Hagbard der vel kommer fra Vest.

Det hedder at en Viking Ebbe bejlede til Gøtekongen Ungvins Datter og krævede Halvdel af hendes Rige, men blev dræbt af Overkongen Haldan Bjærggram. Det er Ebbes Søn Øder der bejler til Ungvins Søns Sigvalds Datter Sigrid, den bly Mø, som han først faar, da hun vil løfte sit Blik imod ham. Det er Eventyret om Kongedatteren og det halve Rige, hvor Sjællændere, Skaaninger, Jyder bejler sig sammen og kæmper haardt imod hverandre — fordi Riget skal fuldsamles.

Men efter Slaget paa Valbrøndsbanke og ved Alsted opløstes det helt. Hver Landsdel tager sin egen Herre. Hunding raader over Sjælland, Hane over Fyn, Østmar over Skaane, Rørik i Nørrejylland og Hader i Sønderjylland. De duede ikke til at samle Riget. Derfor lød Ordsproget: Hane er hjemme rigest. — Det høres endnu paa Sjælland: Hunden er rigest hjemme. — De var rigest, mægtigst, hjemme og duede ikke udenfor.

Imens hærgede en russisk Viking Røde i Danmark. Han gjorde Røderan, ryddede alt bort og lævnede ikke Folk Klæder paa Kroppen.

Atter kom Skaaningen Borker tilhjælp. Han fik Magt med Røde, men faldt selv i Kampen.

Af den skaanske Kongeslægt var nu kun Gyrid Alfs Datter tilbage som den sidste af Sigerætten, men det er trolig at hun ogsaa stammer fra den ældre Kongeslægt og har Skjoldungblod i sig. Sigerætten er en ny, mulig skaansk, Mandslinje i Kongestammen og har sagtens taget Giftermaal i den gamle Skjoldungelinje. Ellers vilde Starkad ikke have nægtet at følge Hake mod Siger. Han giver den Grund at han har været Gæst hos Siger, det vilde næppe veje stort, om ej Sigers Børn var af Skjoldungæt, den Æt som Starkad altid var tro.

Gyrid var nu den sidste i sin Slægt, og hun ligner Kvinderne af den gamle Skjoldungestamme, Slesvigs og Sjællands Stamme.

Hendes Drift er Riget. Det skal samles atter.

En Sakser bejler til Gyrid. Han kunde samle Riget først, bød hun. Det magtede han kun paa Skrømt, idet han købte sig Smaakongernes Hyldest. Det saa ud af noget, og Gyrid gav ham i god Tro sit Ja, for at faa Riget samlet. Men paa Bryllupsdagen kom hendes bedste Ven Haldan og dræbte Sakseren og hele hans tyske Følge.

Haldan var en Søn af Skaaningen Borker, der stred Sigerættens sidste Strid mod Hakes Flaade og dræbte Røderan. Haldan var af jævn Æt, og Gyrid havde ikke haft Tro til at han kunde byde hende Dronningkaar, men nu søgte de tilsammen at faa Riget enet til den Søn de fik, Harald, der senere bar Navnet Hildetand.

De kæmpede imod Vesete paa Sjælland, og Haldan faldt. Men i samme Kamp stod Gyrid klædt som Mand og hendes unge Søn Harald. Da hun saa sin Høvding falde og mærkede, at Slaget var tabt og Sønnen i Fare, tog hun ham og bar ham ud af Kampen.

Det blev ikke Harald til Ære, han maatte høre for det — men Gyrid reddede Dankongen, og Harald var født til Konge, som en Skjoldunge.

Han var stærkere end sine Mænd, høj og haard, tro imod Odin. Det hed sig, han var avlet efter et stort Odinsoffer, og han viede altid sine slagne Fjender til Odin. Tro var han ogsaa mod sin Faders Minde, da han lod Haldans Daad udhugge i en Klippe ovre i Bleking, Runamo. — Nu siges det at disse Ridser i Fjældsiden er

kommen af Regnvand, men Kæmpetydning havde de i ældgammel Tid —. Ejheller glemte Harald Faderhævnen, han dræbte Vesete ved et Bryllup i Skaane. Derefter tog Harald Magten i Skaane, sit Hjemland. Herfra drog han til Nordslesvig og slog Hader i Haderslev. Saa var Grændselandene Skaane og Slesvig bundet sammen. Dernæst slog han Hunding i Sjælland og Rørik i Nørrejylland, og da kunde han trygt fæste Bo i Lejregaard. Hane paa Fyn er der ingen Tale om, han fulgte med i Købet. Daneriget var samlet under Harald Hildetand, Sønnen af Skaaningen Borkar og Gyrid af Sigerætten med Skjoldungpræget.

Harald Hildetand sidder som Lejrekonge lig Rolf Krake. De styrer i Ro et samlet Rige, har ikke Dronning og ikke Arving, men i al deres Færd virker Kvinder.

Harald reddes først af sin Moder. Dernæst kæmper han mod en norsk Konges Søster, som vil jage sin Bror ud af Riget. Saa har han Kamp med svenske Kongesønner, en af dem faar Haralds ene Søster. Efter en Kamp med Friserkæmpen Ubbe faar han den anden Søster. Harald giver Søstre i Øst og Vest. I Nord kæmper han mod Kvinder. Han dræber de norske Skjoldmøer Stikla og Rusla, der vil tage Landet fra Trønderkongen.

Saa gaar han imod fremmede Folkefærd, undertvinger Rhinland, Vendland, Valland, Bretland, og han tager Folk derfra i sin Tjeneste.

Harald Hildetand skiller sig fra andre Oldtidskonger ved at han kæmper imod Kvinder, det sker ellers sjældent, og han tager fremmede undertvungne Folk ind som Landsmænd, det sker aldrig før. De undertvungne var hidtil for Trælle at regne, efter Skjolds og Frodes Love, og seks Sinde skatskyldigt tvungne.

Fremmede Kæmper gjorde hans Hird stærk og hans Magt stor, men den Magt kunde ikke vare. Der var Fred i halvthundrede Aar, men den Fred kunde end ikke blive ved i Kongens Levetid, som en dansk Frodefred.

Harald Hildetand havde ingen Sønner, men Søstersønner. De gæstede Morbroderen og blev vel modtaget. Der var Ring, Søn af Haralds svenske Søster, ham gjorde Harald til Konge i Sverig, og saa var der Ole, Søn af en norsk Søster, han blev Søkonge og en mægtig Kæmpe, hvis Blik var saa hvast at ingen kunde taale at se ind i dets hvide Lys. Han samlede mange Mænd om sig. Starkad gik med ham. Ole var den haardeste Viking i de Dage, og Starkad fulgte den haardeste.

Starkad var ikke selv Fører, men han var den Folkekraft som eneraadig giver Føreren Magt.

— Saa kommer den store Kamp som skal slutte og dømme Harald Hildetands Rigsstyre. Der havde været Fred i halvthundred Aar indenrigs, men Kæmperne øvede sig stedse i Vaabenbrug, de vidste den Tid kom. Der siges at Odin yppede Striden, eller at Harald selv ønskede sin Død i Kamp. De rustede i syv Aar. Det blev den største Strid i Oldtiden, Braavallaslaget, hvor Sveer stod mod Daner.

Men hvor stod Starkad i Striden?

Dennegang gik han Danerne imod.

Starkad stod imod Harald Hildetand. Begge var de Mænd af Odins Tro, Kæmper af gammel Hævd og Hærdning, knyttet til Skaaneland og viet til Danevælde.

Men Starkad, som havde fulgt Frode, frelst Ingeld, veget for Sivald og skaanet Siger, Starkad, Storkæmpen af Hake Danhøvdings Hird gaar Danerne imod i Braavallaslaget. For Danerne kom ikke som Folk for sig alene.

Da Hærene stod fylkede, talte Kongerne til deres Mænd.

Kong Ring sagde til sine Mænd: Vær trygge paa Sejren. Der er faa Daner i Haralds Hær. Det er Sakser og alle Sydlandes Skrog han har fylket imod os. Men mindes det vel, Folk, Nordboer sejrede altid over Vender og Sakser og Tyske. Vi skal slaa dem. Det er ingen Danerhær, men en løs Hob af alskens Folk.

Kong Harald talte til sine Mænd: Ring er min Søstersøn, og han har taget sit Rige af min Haand. Se, hvor ilde han lønner mig nu. Men husk det, at Daner vandt over alle udlændiske Mænd, og vi kues ikke nu af et undertvunget Folk som Sveerne.

Ring var ridende, men Harald kørte i en Kærre. At age var en af de Ting Starkad dømte haardt. Odin, den store Landerytter gjorde det samme, for han sveg Harald den Dag, og lærte nu Ring den Fylkning som bar Sejren hjem, og som Harald før havde faaet Viden om af Odin.

Saa stod de overfor hinanden de mægtige Hære paa Braavallasletten i Blekingland. Skaaninger havde vist Danerhæren Vej dertil, og Flaaden havde sejlet i syv Dage mod Kalmar. Syvtusind Sakserkæmper var med, men faa eller ingen af deres Navne nævnes i det gamle Remsekvad som Starkad lagde om de to Hæres bedste Krigere: Sven og Saam med Salgaard—Aan og Ella—Rade Fynbo og Ro Sidskæg. De var Øboer. Saa kom Skaaninger: Skalk Skaaning med Alf Aggesen Ølver den brede, Gnep den gamle og Gaard fra Stangby.

Der var Lejrekæmperne: Hort og Borge, Belge og Begad, Bare og Tole. Starkad maa gaa imod dem, han maa stride mod sin gamle Fælle Lejrekæmpen Bemunes Sønner, Sigmund og Serk. For de fører Sakser med i Dag.

Hake, det Navn som Starkad var huld og tro, vender han ogsaa nu sit Vaaben imod.

Hake kom nordfra, hedder det i Remsen. Og Hake førte Haraldshærens venstre nordlige Fløj. Højre Fløj førtes af en Kvinde, Skjoldmøen Hede fra Hedeby (Slesvig By).

Hendes Fælle Skjoldmøen Visna bar Mærket i Striden, og Vikingen Tymme den sejlede fulgte som Værge de to Møer.

Med Hede fulgte som nævnte Mænd: Grim og Grensle, Ger fra Lifland — Hame og Hunger — Humble og Bjare.

Visna førte en blandet Venderhær med Bare og Gnisle, Tolke og Ime, Toke fra Jomsborg og Ødrid hin unge.

En blandet Flok Jyder, Friser og Vender fulgte Skjoldmøen Vebjærg: Der var Bo

Bramesøn og Brat Jyde, Orm den angelske, Ubbe Friser, Are Enøje, Alf og Gøter og Venderne Duk og Dal.

Det synes som Danerne, særlig Øboerne og Slesvigerne har en Tro paa heldbringende Kvindeførere. Skaaningehæren er ikke kvindeført og ejheller Nordmændenes Fylkning, som følger Danerne, ført af Øme og Øsadul, Run og Haasten, Hiden og Dag, Harald fra Hadeland, Haar og Herlev, Hødbrod fra Imesland. I Sveernes Hær nævnes ingen Skjoldmøer.

Starkads Kvad nævner i den blandede Danerhær over tredsindstyve Navne, men i Sveerhæren op til halvfems.

Rings Hær opregnes i fire Kæmpegrupper, svarende til Vermunds Kæmper. Først de store, som stiller sig udenfor Almuens Fylkning: Ulf, Agge, Vind, Egild Skeløje, Gøtar, Hilde, Sten fra Vænern, Glum fra Vermland, Elvegrimer (fra Gøteelvsbygderne) og mange flere. Dernæst dem der ikke skiller sig saa stærkt ad: Ligemændene Rane og Ljodbode, Reder Røg og Rolf Kvindekær, Harald fra Toten og Valsten fra Viken, blandt flere. — I tredje Gruppe kommer Telemarkskæmperne som var tapre, men lidet storsindede: Thorlev Traa og Roald Taa med flere. — Siden nævnes en Række af andre Nordmænd og Islændere. Sidst kommer nogle som regner deres Æt til Guden Frø, Krok fra Aker, Gumme af Gislemark, Sigmund fra Sigtuna, Alf fra Upsala og andre.

Ring fylkede sin Hær under Ole, Regnald og Vivil, med Inge, Trygge og Alriks Sønner for højre Fløj og Læser for venstre Fløj. Hæren havde Halvmaaneform, yderst stod Kurer og Ester — for Sveerhæren havde ogsaa udenvælts Folk med, kun ikke Tyske — og bagerst stod Slyngekasterne.

Hæren strakte sig ind i Værend, mellem Bleking og Smaaland.

Her i Landet mellem Daner og Gøter stod Ragnerokstriden.

Det var et mægtigt Drøn af Folkefærd, der kastedes hverandre imod. Hærene drev sammen, duvede ind i hinanden, deres Aandedrag bruste i Storm, Jorden dampede, Spyd hvinede, Sværd klirrede og Bulder af Mænds Traad døvede alt. Slyngesten foer i Luften, Sved og Blod oste i Stimlen. Blodet rendte vildt og randt frit i den hede Strid.

Der huggede Starkad sig frem imod gamle Venner og Fæller. For Kæmpen kan det være skønt at tage Venners Liv som at at give sit eget. Han hadede ikke, han hug blot, og derom siger hans Vise:

Hun og Ella, Hort og Borge — Nordmanden Hun og Lejrekæmperne — vog han.

Huggede højre Haand af Visna.

Vog Ro Sidskæg og Gnep den gamle og Gaard af Stangby og Skalk Skaanings Far. En Sjællænder og tre Skaaninger.

Fældede den bedste blandt Danerne, venstre Fløjs Fører Hake Huggenkæbe fra Slesvig, men haardt var det og gav dybe Saar som lægtes sent.

Med Fryd kvæder Starkad derom, og han nævner ikke en af de Fjender han hug, Sakser, Vender og udenvælts Folk.

Men Ubbe Friser skyldes stor Hæder. Han stred saa ingen var hans Lige. Elleve saarede han, femogtyve fældede han. Sveerne føg for hans Haand. Alle flyede ham, da Nordmanden fra Telemarken, Had den haarde, Roald Taa og Gretter den vrange, alle tre, vovede sig imod ham med Kastespyd, ej altfor nær. Med hundreogfireogtyve Pile i sig sank Ubbe Friser. Ham mindes Starkad, for Ubbe var hverken Sakser eller Tysk, ingen udenvælts Mand blandt Daner.

Sejren gik ad Svensken til. Da spurgte Kong Harald sin Vognsvend, Brune, hvorledes Kong Ring havde fylket sin Hær. Brune svarede, at den stod i Svinefylkning — den Fylkning Odin selv havde lært Harald. Saa vidste Dankongen, at Odin var ham imod i Dag. Og han saa nu, at det var Odin selv som havde gjort sig til Brune.

Giv os Sejr Odin, jeg vier dig Valen! raabte Harald.

Men Odin-Brune slog den gamle Konge af Vognen og fældede ham med hans eget Værge. Saadan lønnede Odin sin tro Mand.

Det spurgtes over Slagmarken. Ring lod Striden ende — og den endte med Sveernes Sejr. Men det var ikke Fjendevælde.

Da Kongeliget blev fundet, mens Almuen søgte gennem Valen efter Bytte, stedtes det til Jord med den største Ære. Derved gjorde Ring atter Danerne vennesindede.

Kong Ring spændte sin egen guldsadlede Hest for Haralds Kærre.

Rid forrest til Valhald og ting os et godt Sæde alle! sagde Kong Ring. Saa byggede de et Baal over Kongesnækken, hvor Liget blev lagt, Ring og hans Høvdinger gik rundt om Baalet og kastede gyldne Gaver derind: Ting os et godt Sæde i Valhal alle. Dernæst samlede de Haralds Aske i Skaal og sendte den til Lejre at sættes i Høj ved Kongeborgen.

Der var ikke Had mellem Sveer og Daner. Men for at Danerne ej snart igen skulde frydes i Kamp, skilte Sveerkongen Skaane fra Danmark, og satte Ole til Konge over Skaaneland. Skjoldmøen Hede fra Hedeby blev raadig over Resten af Danmark.

Saa endes Harald Hildetands sidste Strid i Kvindevælde, ligesom hans første Kamp, da hans Moer bar ham ud af Valen.

Moderen frelste ham, for Søstrene stredes han, Skjoldmøer førte hans Hær og en af dem arver hans Rige.

Skjoldungstammen fører Kvinder til Magt, og efter at Mandslinjen er brudt staar Kvindemagten lige stærk.

IIII.

Det varede ikke længe, før Sjællænderne gik til Ole, de vilde samles med Skaaningerne igen, de sa, at de vilde ikke længer staa under Kvindemagt. Ikke fordi de havde saameget derimod, de havde selv bedt Kong Ring om at give dem Hede til Høvding — men nu savnede de deres gamle Fællig med Skaane. Derfor kaarede de Skaanekongen Ole. Og Hede gik godvillig ind paa at lade Øerne gaa til Skaane. Selv holdt hun Magten over Jylland.

Hverken Sjællændere eller Skaaninger blev tilfreds med Ole, Nordmanden, han var dem for haard, for lidt vennesæl. Saa dannede de et Tolvmandsraad, en Tingtylvt af gode Mænd, flest Skaaninger, imod Oles Liv. Der var Lenne, Atle, Thot, Vidne med andre, de klagede for Starkad, det var ham der stod for Nordens Kongestyre. Og Starkad, som selv havde faret med Ole i Viking, kendte at de Folk havde Ret. Ole maatte fældes, og Starkad maatte øve det. Saa gav de tolv Mand Starkad Guld til Mandebod, ikke en Stimandsløn, som der blev sagt, men et lovfast Vederlag paa at deres Aftale maatte staa fast.

Starkad søgte Kongen og fandt ham i Badstuen. Men da han mødte Oles hvide Øjekast, kunde han ikke gaa frem. Ole vidste at hans Blik ofte gjorde Folk utrygge, og han nærede ingen Frygt for Starkad, han vendte Hovedet bort, og lod den gamle blot komme nærmere.

Starkad vog ham idetsamme. Siden havde Kæmpen ingen glad Dag mere. — Hvorfor skulde Starkad kæmpe mod Danerne i Bravallaslaget, og hvorfor dræbe den Mand han kæmpede frem dengang. Hvorfor skulde den gamle øve Niddingsdaad, dræbe værgeløs Mand, til sidst?

Ledet var aflave. Frodes Rige var skæmmet af Ingeld, uhævdet af hans Søn Olaf og Efterfølgerne, Frode og Harald, lidt æret af Eventyreren Haldan Bjærggram, skilt under Siklingerne, opløst under Femkongerne som var »rigest hjemme«, atter samlet under Gyrid og hendes Søn, men udvidet ud over sine Grændser af samme Søn, Harald Hildetand og paany brudt sammen. Ole vandt Sjælland ved at jage en Kvinde ud, Riget var skilt mellem Mand og Kvinde.

Da var der kun Tider til Niddingsdaad, og Starkad den Rigernes gamle Kæmpeaand maatte øve den, thi Riget var hans Skæbne.

I sin Kval gik han hen og slog nogle af Tolvmandsraadet ihjæl, deriblandt Lenne — mens Kong Ødmund, Oles Søn, slaas med Skjoldmøen Rusla i Norge.

Mand imod Kvinde, Riget splittet. Starkad vilde dø.

Det var hans sidste Daad og Ære at søge Døden frivillig, fældes af en god Mand af ædel Slægt, bofast Æt, hellere end at leve i Niddingstid eller dø paa Sotteseng.

Guldet han fik til Mandebod og Sværdene han bar, skulde saa hans Banemand arve.

Starkad var bleven ældgammel og halvblind i den haabløse Strid. Nu vankede han om med sit usle Guld, sine to gode Sværd og støttet til to Stavre, og han søgte kun Døden i det Land der var hans Livs Stedfæste, Landet mellem Sveer og Daner: Skaaneland.

Her møder han først en Stodder.

Giv mig dit ene Sværd, gamle! kæppede Stodderen op.

Kom da hid! svarede Starkad.

Saa foer et Sværd af Skede og skar en Mand midt over. En Stodder mindre i et opløst Rige, hvor Kæmpen endnu ej lod sig haane.

Starkad gik videre med Guld i en Pose om Halsen, to Sværd ved Side og to Stavre i Haand.

Da møder han en godættet Mand, ridende med Hest og Hunde og Svende paa Jagt. Den gode Mand vilde ogsaa have Skæmt med den gammeldags Kæmpe og sendte to af sine Svende hen for at kyse ham. Starkad ragede til Svendene med sin Staver, saa de faldt og blev liggende.

Nu red Manden til, han hed Hader og var Søn af Lenne, som Starkad havde dræbt i Tolvmandsraadet. Hader kendte straks Kæmpen, men lod som han talte til en Stakkel.

Du maatte hellere bytte dit Sværd bort for en Kærre! raabte han.

Jeg tog aldrig mod Haan! svarede Starkad. Men nu ser jeg ikke længer, hvem jeg taler med. Det gør du vel ejheller, jeg skal sige dig hvem du møder her.

Starkad kvad om sine Levneds Dage, i stolte Ord fæstnede den gamle sin Kamp mod Kurer og Ester, samlandske Bygder og Telemarksfolk, han nævnte de udenvælts Kampe og det indenlands Gilde, hvor Svertingsønnerne faldt. Ejheller glemte han Striden for sin lille Pige, den kongelige Mø, Helga, da han slog de ni Jarlesønner paa Rolyng Hede, her hvor han nu stod, og Stedet kendes, hvor han slæbte Tarmene efter sig, at der aldrig gror Græs mere.

Dengang Hader svarede, blev Starkad klog af, at det var Lennes Søn han havde for sig, en Mand af saa god skaansk Æt som Starkad kunde ønske sig til Bane. Saa bad den gamle ham mindeligt om at give sig Banesaar, rakte Guldet frem og bød ham hævne sin Fader, blottede Halsen, krævede Hugget.

Tilsidst gav Starkad med sin kolde Skæmt Hader et godt gammelt Raad: Spring mellem Hoved og Hals efter Hugget, inden Hovedet naar Jorden, saa er du saarfri.

Hader hug, han kunde ikke andet baade for Faderhævn og for Kæmpebud, han hug, men glemte at springe mellem Hoved og Hals, stod blot og saa paa at Starkads Hoved bed sig fast i Rolyngs Jord.

I Gravhøj jordfæstede da Lennes Søn Hader med Ære sin Faders Banemand, Starkad Storværks Søn, paa Rolyng Hede ved Rolyng Bro i Skaane. Som Frode hviler ved Værebro, saa hviler Starkad ved Rolyngbro, og deres Kæmpelove gjaldt mer end Livstid.

Date Due

DEMCO NO. 38-298